

Instructie

Een nieuw begin maken vanuit Christus

Een hernieuwde inzet voor het godgewijd leven in het derde millennium

Inleiding

Opziende naar de glans van Christus' gelaat

1. Bij het beschouwen van het gekruisigd en verheerlijkt gelaat van Christus¹ en getuigenis aflegend van zijn liefde in de wereld, gaan zij die aan God zijn toegewijd in het begin van het derde millennium vol vreugde in op de dringende oproep van paus Johannes Paulus II om zich op de open zee te wagen: "Duc in altum!" (Lc 5,4). Deze woorden hebben door de gehele Kerk weerklonken, nieuwe hoop verwekt, het verlangen verlevendigd om met meer toelief naar het Evangelie te leven, nieuwe perspectieven geopend voor dialoog en zending.

Wellicht is meer dan ooit *Jezus' uitnodiging om de open zee op te gaan* in onze tijd een antwoord op het drama van een mensheid die ten prooi is aan haat en dood. De heilige Geest is steeds werkzaam in de geschiedenis, en vanuit hetgeen de mensen overkomt kan Hij hen in de gebeurtenissen het geheim laten ontwaren van barmhartigheid en vrede onder de mensen. Vanuit de verwarring onder de volkeren kan de Geest immers bij zeer veel mensen het vurig verlangen wekken naar een andere wereld die reeds nu onder ons aanwezig is. Dat verzekert Johannes Paulus II aan de jonge mensen, wanneer hij hun vraagt te worden "tot wachters in de morgen", vol sterke hoop uitziend naar de dageraad.²

De dramatische gebeurtenissen die de laatste tijd in de wereld plaats grepen, hebben zonder twijfel onder de volkeren nieu-

we vragen doen rijzen, naast die waarmee ze reeds kampten; vragen over de richting waarheen een steeds sterker geglobaliseerde en ambivalente samenleving op weg is, waarin men "niet alleen een groei op wereldschaal ziet van economie en technologie, maar ook van onveiligheid en angst, misdaad en geweld, onrecht en oorlogen".³

Als antwoord op deze situatie *vraagt de Geest van hen die godgewijd zijn een voortdurende bekering* om aan hun roeping een nieuwe profetische bezieling te geven. Zij immers "die geroepen zijn om hun eigen leven te stellen in dienst van het Koninkrijk van God, nemen, door alles te verlaten en van nabij Jezus' levenswijze te volgen, een zeer belangrijke pedagogische functie op zich voor het gehele Volk van God".⁴

De paus heeft deze verwachting uitgesproken in zijn boodschap aan de deelne-

1. Vgl. Johannes Paulus II, postsynodale apostolische Exhortatie *Vita consecrata* (25 maart 1996), 14.

2. Johannes Paulus II, apostolische Brief *Novo millennio ineunte* (6 januari 2001), 9.

3. Johannes Paulus II, Toespraak tot de Italiaanse Caritas (24 november 2001), 4, in: *L'Os-servatore Romano* (25 november 2001), 5.

Vervolg noten op blz. 4

mers van de laatste plenaire vergadering van onze Congregatie, waarin hij schrijft: “De Kerk rekent erop dat door de blijvende toewijding van deze uitverkoren groep van haar dochters en zonen, en door hun verlangen naar heiligheid en hun geestdriftige dienstbereidheid het streven van iedere christen naar de volmaaktheid zal worden bevorderd en ondersteund, en dat men zich sterker verantwoordelijk zal weten voor zijn naaste, vooral voor de allerarmste. Op die wijze wordt getuigenis afgelegd van de levenwekkende aanwezigheid van Christus’ liefde onder de mensen.”⁵

In Christus’ voetspoor

2. Maar hoe kan men in de spiegel van de geschiedenis en van het gebeuren om ons heen de sporen en tekenen van de Geest ontdekken, en ook de *zaden van het Woord*, die nu zoals reeds van oudsher aanwezig zijn in leven en cultuur van de mens?⁶ Hoe moeten we de tekenen van de tijd verstaan in de omstandigheden van ons leven, waarin zoveel duisternis en mysterie is? De Heer zelf moet – zoals Hij deed met de leerlingen op weg naar Emmaüs – onze reisgezel worden en ons zijn Geest schenken. Levend onder ons, kan alleen Hij zijn Woord volledig doen verstaan en ernaar laten leven, onze geest verlichten en ons hart verwar-
men.

“Ik ben met jullie, alle dagen, tot aan de voleinding van de wereld” (Mt 28,20). De Heer is zijn belofte trouw gebleven. Tijdens de tweeduizend jaren dat de Kerk bestaat is Hij dankzij zijn Geest voortdurend daarin aanwezig geweest, heeft Hij haar weg verlicht, haar met genade overstelpt, haar de kracht geschonken om steeds intenser naar zijn Woord te leven en haar heilsopdracht te vervullen als sacrament van de eenheid van de mensen met God en met elkaar.⁷

In voortdurend nieuwe vormen is het

godgewijde leven zelf een welsprekend teken van zijn aanwezigheid, als een soort Evangelie dat zich in de loop der eeuwen ontvouwt. Het blijkt een “op speciale wijze verder in de geschiedenis voortbestaan van de verrezen Heer”.⁸ De godgewijden moeten aan deze zekerheid een nieuwe veerkracht ontnemen en ze tot de drijvende kracht op hun levenspad maken.⁹

De samenleving verwacht in onze dagen in hen concreet Jezus’ wijze van doen te zien weerspiegeld, zijn liefde voor iedere mens zonder enig onderscheid of nadere aanduiding. Ze wil ervaren dat het mogelijk is om met de apostel Paulus te zeggen: “Mijn sterfelijk leven is een leven in het geloof in de Zoon van God, die mij heeft liefgehad en zichzelf heeft overgeleverd voor mij” (Gal 2,20).

Vijf jaar na de apostolische Exhortatie ‘Vita consecrata’

3. Om te helpen komen tot een steeds betrouwbaar inzicht in deze bijzondere roeping, en om in onze dagen de moedige keuze te ondersteunen voor het evangelisch getuigenis, heeft de Congregatie voor de Instituten van het Gewijde Leven en de Sociëteiten van het Apostolisch Leven haar plenaire vergadering gehouden van 25 tot 28 september 2001.

Na de Synodes die gewijd waren aan de leken en aan de priesters heeft, ter afronding van de systematische behandeling van “de grondgedachten waardoor de door de Heer voor zijn Kerk gewilde levensstaten worden gekenmerkt”,¹⁰ in 1994 de negende Gewone Bijeenkomst van de Bisschoppen-synode zich gebogen over *Het godgewijde leven en zijn zending in Kerk en wereld*. Paus Johannes Paulus II heeft de overwegingen en verwachtingen van de Synode samengevat, en aan de gehele Kerk de post-synodale apostolische Exhortatie *Vita con-*

4. Johannes Paulus II, Boodschap aan de plenaire vergadering van de Congregatie voor de Instituten van het Gewijde Leven en de Sociëteiten van het Apostolisch Leven (21 september 2001), in: *L’Osservatore Romano* (28 september 2001), 9.

5. *T.a.p.*

6. Vgl. Tweede Vaticaanse Concilie, Decreet over de missieactiviteit van de Kerk *Ad gentes divinitus*, 11.

7. Vgl. Tweede Vaticaanse Concilie, dogmatische Constitutie over de Kerk *Lumen gentium*, 1.

8. *Vita consecrata*, 19.

9. Vgl. *Novo millennio ineunte*, 29.

10. *Vita consecrata*, 4.

secrata geschonken.

Vijf jaar na de publicatie van dit fundamentele document van het kerkelijk leergeslacht, heeft onze Dicasterie tijdens zijn *plenaire vergadering* zich afgevraagd in hoeverre het effect heeft gehad en in praktijk is gebracht binnen de communiteiten en de Instituten, en ook in de particuliere Kerken.

In de apostolische Exhortatie *Vita consecrata* is helder en diepzinnig *de christologische en kerkelijke dimensie uiteengezet van het godgewijde leven in een trinitair theologisch perspectief* welke een nieuw licht werpt op de theologie van de *sequela Christi* en de toewijding aan God, op het communiteitsleven als broeders/zusters en op de missie; mede dankzij haar is er een nieuwe geesteshouding ontstaan aangaande haar opdracht in het volk van God; ze heeft ook de godgewijden zelf geholpen om te komen tot een dieper besef van de genade van hun roeping.

Dit programmatisch document moet verder verdiept en in praktijk gebracht worden. Het blijft de duidelijkste en meest noodzakelijke toetssteen om de Instituten van het Gewijde Leven en de Sociëteiten van het Apostolisch Leven de weg te wijzen van trouw en vernieuwing, en tegelijkertijd laat het de mogelijkheid open tot loffelijke plannen voor *nieuwe vormen van godgewijde leven en van evangelisch leven*.

Een nieuwe hoopvolle start maken

4. Het grote Jubileum van het jaar 2000, waarbij het gehele godgewijde leven overal in de wereld sterk was betrokken, heeft een krachtig stempel gedrukt op het leven van de Kerk. Na een goede voorbereiding is op 2 februari 2000 het jubileum van het godgewijde leven in alle particuliere Kerken gevierd.

Om gezamenlijk het nieuwe millennium

te beginnen heeft de paus aan het einde van het Jubeljaar de vruchten van de jubileumvieringen bijeen willen brengen in de apostolische Brief *Novo millennio ineunte*. In deze tekst vindt men, zoals te verwachten was, buitengewoon consequent de lijn doorgetrokken van verschillende fundamentele onderwerpen die reeds op een of andere wijze aan de orde waren gesteld in de Exhortatie *Vita consecrata*: Christus als middelpunt in het leven van iedere christen,¹¹ de pastoraal van de heiligheid en de opvoeding daartoe, hoeveel dat vraagt, hoe *belangrijk ze is* in het christelijk leven van iedere dag,¹² de wijd verspreide behoefte aan spiritualiteit en gebed dat met name in beschouwend luisteren naar Gods Woord vorm krijgt,¹³ de onvervangbare kracht van het sacramenteel leven,¹⁴ de spiritualiteit van de *communio*¹⁵ en het getuigenis van de liefde die in de oecumenische en interreligieuze dialoog tot uiting komt in *nieuwe creatieve naastenliefde* voor lijdende mensen, voor een gewonde wereld die ten prooi is aan haat.¹⁶

Uitgaande van datgene wat reeds sinds de apostolische exhortatie was bereikt, en in het verlengde van het jubileumgebeuren gesteld voor het verlangen om met nieuwe kracht te streven naar heiligheid, hebben de deelnemers aan de plenaire vergadering veel aandacht geschonken aan de vragen en verlangens van de godgewijden in de verschillende delen van de wereld, en zijn ze op de belangrijkste aspecten daarvan verder ingegaan. Zij hadden niet de bedoeling om een aanvullend leerstellig document aan te bieden, maar wilden het godgewijde leven helpen om de grote pastorale richtlijnen op te volgen die de paus met het gewicht van zijn gezag en zijn charismatische dienst aan de eenheid en de universele zending van de Kerk heeft gegeven. Het is een gave die met elkaar moet worden gedeeld, en vorm moet krijgen door trouw te zijn aan de *sequela*

11. Vgl. *Novo millennio ineunte*, 29.

12. Vgl. *a.w.*, 30-31.

13. Vgl. *a.w.*, 32-34; 35-39.

14. Vgl. *a.w.*, 35-37.

15. Vgl. *a.w.*, 43-44.

16. Vgl. *a.w.*, 49; 57.

Christi volgens de evangelische raden en door de kracht van de onderlinge liefde die dagelijks wordt beleefd in broederlijke eenheid en edelmoedige apostolische spiritualiteit.

In de Speciale Bijeenkomsten van de Bisschoppensynode per werelddeel, tijdens de voorbereiding op het Jubileum, is men reeds ingegaan op de vraag hoe kerkelijk en cultureel aan de strevingen en uitdagingen van het godgewijde leven tegemoet moest worden gekomen. De leden van de plenaire vergadering hebben geen nieuwe analyse willen maken van de situatie. Ziende naar het godgewijde leven in deze tijd, en met aandacht voor de richtlijnen van de paus, vragen ze van de godgewijden enkel dat ze, ieder in eigen milieu en cultuur *zich allereerst op spiritualiteit zullen toeleggen*. In vier onderdelen zijn hun overwegingen in dit document neergelegd. Na te hebben erkend dat het godgewijde leven op dit ogenblik in de Kerk zeer veel meemaakt, hebben ze hun dankbaarheid en grote hoogachting willen uitspreken voor *datgene wat het is en doet (Eerste deel)*. Ze hebben niet onbesproken gelaten, met welke moeilijkheden, beproevingen en uitdagingen de godgewijden te maken hebben, maar ze willen die zien als *een nieuwe gelegenheid* om de diepe betekenis en kwaliteit te ontdekken van het godgewijde leven (*Tweede deel*). Waartoe zij vooral oproepen is tot een *met nieuw elan zich wijden aan het geestelijk leven*, door weer in de evangelische *sequela* een nieuw begin te maken vanuit Christus, en door op bijzondere wijze de *spiritualiteit te beleven van de communio (Derde deel)*. Tot slot hebben ze samen met de *godgewijden willen gaan over de wegen van de wereld*, waarlangs Christus gegaan is en waarop Hij zich in onze tijd bevindt, waarop de Kerk de Redder van de wereld verkondigt, en waar het trinitair liefdesleven de onderlinge verbondenheid doet groeien in

een hernieuwde zending (*Vierde deel*).

Eerste deel

Het godgewijde leven, aanwezigheid van Christus' mensenliefde temidden van de mensheid

5. Omdat de deelnemers aan de plenaire vergadering zagen hoe de godgewijden op alle gebieden van het kerkelijk en maatschappelijk leven aanwezig zijn, en zich op allerlei wijzen daarvoor inzetten, wilden zij daarvoor hun oprechte voldoening, dank en solidariteit uitspreken. Dit is het gevoelen van de gehele Kerk, en de paus, zich richtend tot de Vader, de bron van alle goeds, brengt dit als volgt onder woorden: "Wij danken U voor de gave van het godgewijde leven dat gelovig naar U zoekt en in zijn alomvattende opdracht alle mensen uitnodigt om naar U te gaan."¹⁷ Door een leven waarin Gods heerlijkheid doorstraalt, deelt het in het leven van de Drie-eenheid, en belijdt daarvan de liefde die redding brengt.¹⁸

De godgewijden hebben werkelijk recht op de dankbaarheid van de kerkelijke gemeenschap: monniken en monialen, leden van beschouwende ordes, religieuzen die zich aan apostolische werken wijden, leden van Seculiere Instituten en Sociëteiten van het Apostolisch Leven, kluizenaars en godgewijde maagden. Hun bestaan is een getuigenis van hun liefde voor Christus, wanneer zij Hem volgen op de door het Evangelie voorgehouden weg, en met innerlijke vreugde zich houden aan de wijze van leven die Hij voor zichzelf heeft verkozen.¹⁹ Deze lofwaardige trouw zoekt alleen de instemming van de Heer, en "is werkelijk *een levende herinnering aan de wijze waarop Jezus als mensgeworden Woord leefde en handelde* met betrekking tot zijn Vader en

17. *Vita consecrata*, 111.

18. Vgl. *a.w.*, 16.

19. Vgl. *Lumen gentium*, 44.

zijn broeders en zusters".²⁰

Een weg in de tijd

6. Juist in het leven van iedere dag heeft er in het godgewijde leven een voortgaand rijpingsproces plaats en laat het een wijze van leven zien die anders is dan in de wereld en de heersende cultuur. Door de wijze waarop het leeft en zoekt naar het allerhoogste geeft het als het ware een geestelijke geneeswijze aan voor de kwalen van onze tijd. Binnen de Kerk is het daarom een zegen, en is reden tot hoop voor het leven van de mens en voor dat van de Kerk zelf.²¹

Nieuwe generaties van godgewijden brengen Christus' aanwezigheid in de wereld en de glans van de kerkelijke charisma's door hun activiteiten tot leven; maar van groot belang is daarnaast ook de verborgen en vruchtbare aanwezigheid van godgewijde mannen en vrouwen die met ouderdom, eenzaamheid, lijden en ziekte vertrouwd zijn. Naast de diensten die ze reeds hebben bewezen en hun wijsheid waarin ze anderen kunnen doen delen, leveren zij een kostbare bijdrage doordat ze zichzelf wegschenken, en daardoor verenigen met de lijdende en verheerlijkte Christus omwille van zijn Lichaam, de Kerk (vgl. Kol 1,24).

7. In de laatste tijd is het godgewijde leven voortgegaan op de weg van verdieping, zuivering, communio en zending. In de groepsprocessen binnen de communiteiten hebben de onderlinge betrekkingen aan kracht gewonnen, en tegelijk is het op het vlak der culturen tot een grotere onderlinge uitwisseling gekomen die als weldadig wordt ervaren, en die een prikkel is voor de Instituten. Er was een lofwaardig streven het gezag en de gehoorzaamheid meer in de geest van het Evangelie uit te oefenen, op een wijze die moed geeft, inzicht verschaft,

mensen bijeenbrengt en opneemt, verzoening tot stand brengt. Gevolg gevend aan de aanbevelingen van de paus, heeft men meer oor gekregen voor de verlangens van de bisschoppen en is er een groeiende samenwerking tussen de Instituten op het gebied van vorming en apostolaat.

De betrekkingen met de gehele christengemeenschap krijgen steeds meer het karakter van een *onderlinge uitwisseling van gaven* binnen de elkaar aanvullende kerkelijke roeping.²² Juist in de plaatselijke Kerken kan men immers de concrete programmapunten vaststellen opdat de verkondiging van Christus de mensen bereikt, gemeenschappen vorm kunnen krijgen, en men met het getuigenis van evangelische waarden diepe invloed kan hebben in samenleving en cultuur.²³

Vanuit eenvoudige formele betrekkingen komt men al gauw tot een hartelijke gemeenschap waarin men elkaar met zijn of haar charisma verrijkt. Het betreft een streven dat het gehele volk van God ten goede kan komen, want dankzij de spiritualiteit van de *communio* worden de institutionele elementen beziel met een gevoel van vertrouwen en openheid dat geheel past bij de waardigheid en verantwoordelijkheid van iedere gedoopte.²⁴

Voor de heiligheid van het gehele volk van God

8. De roeping om Christus door een speciale toewijding te volgen is een gave van de Drie-eenheid voor heel een volk van uitverkorenen. De godgewijden zien in het doopsel de sacramentele oorsprong die zij met de gelovigen gemeen hebben en tegelijk delen ze met hen de roeping tot heiligheid en apostolaat. Daar zij teken zijn van deze universele roeping, maken zij de speciale opdracht zichtbaar van het godgewijde leven.²⁵

20. *Vita consecrata*, 22.

21. Vgl. *a.w.*, 87.

22. Vgl. *Lumen gentium*, 13; Johannes Paulus II, postsynodale apostolische Exhortatie *Christifideles laici* (30 december 1988), 20; *Vita consecrata*, 31.

23. Vgl. *Novo millennio incunte*, 29.

24. Vgl. *a.w.*, 45.

25. Vgl. *Vita consecrata*, 32.

Omwille van het welzijn van de Kerk hebben de godgewijden de roeping ontvangen tot een “nieuwe en speciale wijding”²⁶ die hen verplicht met grote liefde een leven te leiden zoals Christus, de Maagd Maria en de apostelen.²⁷ In onze wereld is er dringend behoefte aan een profetisch getuigenis dat behelst “*dat God en de komende goederen op de eerste plaats komen*, zoals dat zichtbaar wordt in *de sequela Christi* en in de navolging van de maagdelijke, arme en gehoorzame Christus, die geheel aan de eer van zijn Vader en aan de liefde van zijn broeders en zusters was toegewijd”²⁸

De godgewijden betekenen voor de gehele Kerk een overtuigende uitnodiging, te bedenken dat genade voorop staat, en dat aan die genade edelmoedige geestelijke inzet moet beantwoorden.²⁹ Alle ingrijpende secularisatie ten spijt, worden de gelovigen een onbestemd verlangen gewaar naar spiritualiteit, zoals dat vaak blijkt uit een nieuwe behoefte aan gebed.³⁰ Hoe alledaags wat in het leven gebeurt ook moge zijn, toch stelt het de mens voor vragen die in het perspectief van bekering verstaan moeten worden. Wanneer de godgewijden zich erop toeleggen het leven met evangelische zorg te dienen, draagt dit ertoe bij om *op allerlei wijzen de spirituele praktijk binnen het christenvolk in stand te houden*. De communauteiten van religieuzen streven ernaar, meer en meer plaatsen te worden om het Woord te horen en te delen, plaatsen waar de liturgie wordt gevierd, waar men leert bidden, waar mensen geestelijk worden begeleid en geestelijke leiding ontvangen. Zonder daarop uit te zijn, zal dan de aan anderen gegeven hulp voor alle partijen tot voordeel strekken.³¹

Op zending voor het Koninkrijk

9. In navolging van Jezus worden ook de mensen die God roept om Hem te volgen,

Hem toegewijd en de wereld ingezonden om zijn zending voort te zetten. Bovendien wordt door het werken van de heilige Geest het godgewijde leven zelf tot zending. Naarmate de godgewijden meer gelijkvormig worden aan Christus stellen zij Hem meer in de geschiedenis handelend tegenwoordig tot heil van de mensen.³² Met open oog voor de noden van de wereld zoals God die ziet, zien ze uit naar een toekomst die door wederopstanding gekleurd is, en zijn ze bereid het voorbeeld te volgen van Christus die onder ons is gekomen “opdat ze leven mogen bezitten, en wel in overvloed” (Joh 10,10).

De ijver voor de vestiging van het Koninkrijk en het heil van hun broeders en zusters is aldus het beste bewijs van een door de godgewijden authentiek beleefde toewijding. Dat is de reden dat iedere aanzet tot vernieuwing leidt tot een nieuw elan bij het vervullen van de opdracht om het Evangelie te verkondigen.³³ Ze leren keuzes te maken met behulp van een permanente vorming die door ingrijpende geestelijke ervaringen gekenmerkt is en waardoor ze tot moedige beslissingen komen.

In de toespraken tijdens de plenaire vergadering en in de aangeboden verslagen bleek een grote bewondering voor de vele soorten missieactiviteiten van de godgewijden. In onze dagen beseft men met name de betekenis van het apostolisch werk dat door de godgewijde vrouwen met zo grote en typisch vrouwelijke edelmoedigheid wordt verricht. *Deze arbeid verdient aller dankbaarheid, zowel van de herders als van de gelovigen*. Maar op deze weg moet verder en dieper worden ingegaan. “Het is dus dringend noodzakelijk dat er een aantal concrete stappen worden ondernomen, waarbij allereerst aan de vrouwen *de ruimte wordt geboden om een actieve rol te spelen*, op de verschillende gebieden en op alle niveaus met inbegrip van het besluitvormingsproces.”³⁴

26. A.w., 31.

27. Vgl. a.w., 28; 94.

28. A.w., 85.

29. Vgl. *Novo millennio ineunte*, 38.

30. Vgl. a.w., 33.

31. Vgl. *Vita consecrata*, 103.

32. Vgl. a.w., 72.

33. Vgl. *Novo millennio ineunte*, 2.

34. *Vita consecrata*, 58.

Vooral moet dank worden gebracht aan *mensen in de frontlinie*. Dat men bereid is tot het missiewerk is duidelijk gebleken uit het feit dat men moedig is uitgegaan naar volkeren die nog nooit van het Evangelie hebben gehoord. Misschien meer dan ooit tevoren zijn er in de laatste jaren nieuwe stichtingen in het leven geroepen, juist in een tijd waarin het dalend aantal leden van de Instituten zorgen baart. Zoekend in de tekenen van de tijd naar een antwoord op wat de mens verwacht zijn godgewijden, gedreven door ondernemingszin en evangelische stoutmoedigheid, afgereisd naar gebieden met grote problemen, waarbij ze zelfs hun leven op het spel zetten en opofferden.³⁵

Door het beoefenen van de evangelische werken van barmhartigheid wijden talrijke godgewijden zich met hernieuwde toewijding aan de verpleging van zieken, de zorg voor allerlei soorten hulpbehoevenden en mensen die door oude of nieuwe vormen van armoede zijn getroffen. Ook aan andere vormen van dienstverlening, zoals aan opvoeding en onderwijs, verlenen zij een onschatbare bijdrage, waarbij ze het geloof tot wasdom doen komen door het geven van godsdienstonderricht, of een werkelijk intellectueel apostolaat uitoefenen. Offers niet schuwend, verlenen zij steeds meer hun medewerking om de stem van de Kerk in de media te doen horen en daardoor aan maatschappelijke vooruitgang te werken.³⁶ Vanuit een vastberaden overtuiging kiezen meer en meer mannelijke en vrouwelijke religieuzen ervoor te wonen temidden van de paria's van de maatschappij. Binnen een mensheid in beweging, waarin zoveel mensen gedwongen zijn hun vaderland te verlaten, gaan deze evangelisch bewogen mannen en vrouwen uit liefde voor Christus tot het *uiterste* en willen zij dichtbij de geringsten der mensen leven.

Ook de bij uitstek geestelijke bijdrage

van de slotzusters aan de evangelisering is van grote betekenis. Deze bijdrage is "als het ware ziel en zuurdesem van apostolische initiatieven, terwijl zij de actieve deelname daaraan overlaten aan hen die op grond van hun roeping daarvoor verantwoordelijk zijn".³⁷ "Zo wordt hun leven tot een geheime bron van apostolische vruchtbaarheid en tot zegen voor de christelijke gemeenschap en voor heel de wereld."³⁸

Tot slot moet erop worden gewezen dat in de laatste jaren *de martelaarslijst van hen die in het godgewijde leven getuigenis hebben gegeven van hun geloof en liefde* aanzienlijk langer is geworden. Velen van hen werden door moeilijke omstandigheden gedwongen een uiterste bewijs te geven van liefde als teken van waarachtige trouw aan het Koninkrijk. Als mensen die toegewijd waren aan Christus en aan de dienst van zijn Koninkrijk hebben zij van hun trouw getuigd, door Christus tot op het kruis na te volgen. De omstandigheden mogen verschillen, de situaties uiteenlopen, maar de reden van het martelaarschap is een en dezelfde: de trouw aan de Heer en aan zijn Evangelie: "want iemand wordt niet martelaar door het aangedane leed maar door hetgeen de reden daarvan is."³⁹

Gehoorzaam aan de heilige Geest

10. In onze tijd bespeurt men hoe de Geest zich sterk manifesteert en nieuwe mogelijkheden opent. De charismatische dimensie van de verschillende vormen van godgewijd leven gaat altijd verder en is nooit afgerond; in de Kerk bereidt ze in samenwerking met de Parakleet de komst voor van Hem die moet komen, van Hem die reeds de toekomst is van de mensheid op weg. Uit kracht van de heilige Geest en door haar volkomen zelfgave heeft de eerste godgewijde, de hoogheilige Maagd Maria, aan Christus het leven geschonken om de wereld

35. Vgl. Paulus VI, apostolische Exhortatie *Evangelii nuntiandi* (8 december 1975), 69; *Novo millennio incunte*, 7.

36. Vgl. *Vita consecrata*, 99.

37. Congregatie voor de Instituten van het Gewijde Leven en de Sociëteiten van het Apostolisch Leven, Instructie over het contemplatieve leven en de clausuur van monialen *Verbi sponsa* (13 mei 1999), 7.

38. *T.a.p.*; vgl. Tweede Vaticaans Concilie, Decreet over de aangepaste vernieuwing van het religieuze leven *Perfectae caritatis*, 7; *Vita consecrata*, 8; 59.

39. Augustinus, *Sermo* 331, 2, in: PL 38, 1460.

door een liefdesgave te verlossen; op dezelfde wijze zijn de godgewijden, door open te blijven staan voor de scheppende Geest en zich in eenvoud door Hem te laten leiden, in onze tijd geroepen om de liefde centraal te stellen, “door zich in te zetten voor een actieve en concrete liefde voor iedere mens”.⁴⁰ Er bestaat een bijzondere vitale en dynamische band tussen de heilige Geest en het godgewijde leven; daarom moeten de godgewijden zich steeds door de scheppende Geest laten leiden; Hij is volgens de wil van de Vader immers werkzaam tot lof van de genade die hun in de beminde Zoon is geschonken. Deze Geest ook verspreidt de glans van het mysterie over heel het bestaan dat men omwille van het Koninkrijk van God en het welzijn van een groot aantal behoeftige en verlaten mensen heeft weggeschonken. Ook de toekomst van het godgewijde leven is toevertrouwd aan de dynamiek van de Geest die van de charisma’s in de Kerk de oorsprong is en ze toebedeelt; door deze charisma’s wil Hij het Evangelie van Jezus Christus volkomen doen kennen en werkelijkheid laten worden.

Tweede deel

De moed om beproevingen en uitdagingen het hoofd te bieden

11. Een nuchtere blik op de situatie van de Kerk en de wereld dwingt ons ook *aandacht te schenken aan de moeilijkheden waarmee het godgewijde leven te maken heeft*. We beseffen allen hoe het in deze tijd beproefd en gezuiverd wordt. De grote schat van Gods gave wordt in broze vaten bewaard (vgl. 2Kor 4,7), en het mysterie van het kwaad laat ook hen die heel hun leven aan God toewijden, niet onberoerd. Wanneer we enige aandacht besteden aan het lijden en

de uitdagingen waarmee het godgewijde leven in onze tijd te kampen heeft, doen we dat niet om een kritisch oordeel te geven of een veroordeling uit te spreken, maar om opnieuw heel de solidariteit en het hartelijk medeleven te doen blijken van mensen die niet alleen in de vreugden maar ook in het lijden willen delen. Als we bepaalde moeilijkheden bespreken, zullen we ernaar streven dit te doen met de ogen van iemand die weet dat de geschiedenis van de Kerk door God wordt geleid en dat alles zich ten goede keert voor hen die Hem liefhebben (vgl. Rom 8,28). In deze gelovige visie kunnen ook negatieve elementen aanleiding zijn voor een nieuw begin, wanneer men er het gelaat in herkent van de gekruisigde en verlaten Christus die in onze beperktheden heeft willen delen, “Hij die in zijn eigen lichaam onze zonden op het kruishout heeft gedragen” (1Pe 2,24).⁴¹ Gods genade wordt juist in zwakheid volkomen (vgl. 2Kor 12,9).

De betekenis en kwaliteit van het godgewijde leven hervinden

12. De moeilijkheden waarmee de godgewijden in onze tijd te maken hebben, zijn van velerlei aard, met name als we letten op de uiteenlopende culturele situaties waarin zij leven. Doordat in bepaalde delen van de wereld overduidelijk het aantal leden terugloopt en veel Instituten vergrijzen, rijst de vraag of er van het godgewijde leven nog een voor jonge mensen aantrekkelijk getuigenis uitgaat. Wanneer, zoals hier en daar beweerd wordt, het derde millennium de tijd zal zijn waarin leken, verenigingen en kerkelijke bewegingen de voornaamste rol zullen spelen, kunnen we ons afvragen: welke rol is er nog weggelegd voor de traditionele vormen van godgewijd leven? Johannes Paulus II wijst ons erop dat dit godgewijd leven nog met alle gelovigen een grote historie heeft te schrijven.⁴²

40. *Novo millennio ineunte*, 49.

41. Vgl. *a.u.*, 25-26.

42. Vgl. *Vita consecrata*, 110.

Toch kunnen wij er niet aan voorbijgaan dat men het godgewijde leven niet steeds de achting toedraagt die het verdient, en soms zelfs met een zekere achterdocht bejegt. Er is in een groot deel van onze samenlevingen een groeiende crisis op godsdienstig gebied, en juist nu wordt van de godgewijden gevraagd om na te gaan hoe zij hun bestaan een nieuwe vorm kunnen geven, en zich grondig te bezinnen op de betekenis van hun identiteit en toekomst.

Naast de dynamiek waarmee het godgewijde leven, tot de marteldood toe, weet te getuigen en zichzelf weet weg te schenken, kent het ook het gevaar te verzanden in een middelmatig geestelijk leven, in toenemende verburgerlijking en in een consumentenmentaliteit. Werken in liefdadigheidsinstellingen is een complex gebeuren dat aan vele nieuwe maatschappelijke eisen en aan regelingen van staatswege onderworpen is; daarnaast bestaat ook de bekoring van efficiëncy en dadendrang. Daardoor bestaat het gevaar dat het eigenlijke evangelische karakter verloren gaat en de geestelijke beweegredenen aan kracht inboeten. Wanneer persoonlijke plannen belangrijker worden gevonden dan die van de gemeenschap, kan dit de onderlinge eenheid ernstig schaden.

Het betreft reële kwesties, maar men mag ze niet generaliseren. De godgewijden zijn niet de enigen die moeten leven met de spanning tussen secularisering en oprecht geloof, tussen hun eigen broze mensenbestaan en de kracht van de genade: alle leden van de Kerk hebben daarmee te maken.

13. De moeilijkheden en vragen waarmee het godgewijde leven in onze tijd te maken heeft, kunnen leiden tot een nieuw *kairos*, een genademoment. Er gaat daarin een authentieke uitnodiging van de heilige Geest schuil om opnieuw te zien welke rijkdommen en mogelijkheden deze levensstaat

bezit.

Wanneer men bijvoorbeeld in een maatschappij moet leven waarin vaak een cultuur heerst van de dood, kan dit een uitdaging zijn om des te krachtiger van het leven te getuigen, het te dragen en te dienen. Wanneer de evangelische raden van kuisheid, armoede en gehoorzaamheid die door Christus in zijn volle menselijke natuur als Zoon van God werden beleefd, uit liefde voor Hem worden omhelsd, blijken ze een weg tot volle ontplooiing, en niet tot minder mens zijn, blijken ze een krachtig tegengif tegen de bezoedeling van de geest, van het leven, van de cultuur; ze verkondigen de vrijheid van de kinderen van God, de vreugde om volgens de zaligsprekingen uit het Evangelie te leven.

Wanneer sommigen de indruk hebben dat in bepaalde sectoren in de Kerk het godgewijde leven aan hoogachting heeft ingeboet, kan dat worden beleefd als een uitnodiging tot een bevrijdende zuivering. Het godgewijde leven is niet op loftuitingen uit en streeft er niet naar door mensen geprezen te worden; zijn beloning is de vreugde om zijn werk in dienst van het Koninkrijk van God daadwerkelijk voort te zetten, om een levenskiem te zijn die in het verborgene groeit; het verwacht geen andere beloning dan die welke de Vader uiteindelijk zal geven (vgl. Mt 6,6). Het vindt zijn eigen karakter in het door de Heer geroepen zijn, in de *sequela Christi*, die liefde en dienst is zonder enig voorbehoud: een leven kan ermee gevuld worden en daaraan zijn volle betekenis ontlenuen.

Wanneer in sommige streken de godgewijden een *kleine kudde* worden doordat hun aantal daalt, kan dit feit gezien worden als een teken van de Voorzienigheid dat van hen vraagt terug te keren tot de wezenlijke opdracht om gist, teken en profetie te zijn. Naarmate de hoeveelheid te gisten deeg groter is, moet de kwaliteit van de gist van

het Evangelie groter zijn, krachtiger ook het getuigenis en charismatisch dienstbetoon van de godgewijden.

De christenen worden zich er steeds sterker van bewust dat zij allen tot heiligheid geroepen zijn;⁴³ maar daarom hoeft men nog niet te denken dat het overbodig zou zijn tot een levensstaat te behoren die bijzonder geschikt is voor het bereiken van de evangelische volmaaktheid. Het zal integendeel voor de godgewijden een motief zijn voor bijkomende vreugde; zij staan thans dicht bij de andere leden van het volk van God, en delen met hen samen een gemeenschappelijke weg bij het volgen van Christus, leven in meer waarachtige verbondenheid, onderlinge wedijver en wederzijds hulpbetoon binnen de kerkelijke communio, zonder te menen dat ze méér zijn dan zij of bij hen achterstaan. Tegelijk is dit nieuwe besef een uitnodiging tot beter inzicht in de betekenis van het godgewijde leven voor de heiligheid van alle leden van de Kerk.

Immers, terwijl alle christenen geroepen zijn tot “de heiligheid en de volmaaktheid van hun eigen staat”,⁴⁴ hebben de godgewijden, dankzij “een nieuwe en speciale wijding”,⁴⁵ de opdracht door het teken van de evangelische raden de glans te verspreiden van Christus’ wijze van leven, en zo de trouw van geheel Christus’ Lichaam te versterken. Dit is niet iets moeilijks, maar prikkelt veeleer de originaliteit van het godgewijde leven en wekt zijn charisma’s op tot het leveren van hun specifieke bijdrage, want deze charisma’s zijn zowel charisma’s van met anderen gedeelde spiritualiteit als ook een opdracht ten gunste van de heiligheid der Kerk.

De huidige problemen kunnen uiteindelijk een krachtige uitnodiging zijn tot een diepere beleving van het godgewijde leven, waarvan het getuigenis meer dan ooit noodzakelijk is. Bedenken we dat de heilige stichters met authentiek charismatische vin-

dingrijkheid een antwoord hebben weten te vinden voor de uitdagingen en moeilijkheden in hun tijd.

De taak van de oversten

14. Bij het hervinden van betekenis en kwaliteit van het godgewijde leven is de taak van de oversten van fundamenteel belang: aan hen is de dienst van het gezag toevertrouwd, een veeleisende en soms moeilijke opdracht. Ze vraagt een voortdurende aanwezigheid, het vermogen om te inspireren en aan te sporen, te herinneren aan de bestaansredenen van het godgewijde leven, de hun toevertrouwde mensen te helpen leven met een steeds hernieuwde trouw aan de roeping van de Geest. Een overste heeft als opdracht te inspireren, hulp te bieden, te vermanen, te luisteren, in gesprek te blijven, een opdracht die hij nooit mag verwaarlozen. Alleen op die wijze zal de gehele communiteit zich verenigd kunnen weten in volledige onderlinge verbondenheid en in apostolisch dienstbetoon. De richtlijnen uit het document van onze Congregatie *Religieus leven in gemeenschap* zijn nog steeds zeer actueel; sprekend over de aspecten van het gezag die in onze tijd bijzondere aandacht verdienen, wordt in dit document gewezen op de plicht van spiritueel gezag, van gezag dat eenheid scheidt, van gezag dat de uiteindelijke beslissing weet te nemen en ervoor zorgt dat ze wordt uitgevoerd.⁴⁶

Van ieder lid van een communiteit afzonderlijk wordt gevraagd dat hij of zij met overtuiging persoonlijk deelneemt aan het leven en de zending van de communiteit. Zelfs als volgens het eigen recht het nemen van beslissingen en het maken van keuzes uiteindelijk aan het gezag toekomt, vraagt de gewone gang van zaken in het communiteitsleven toch om een betrokkenheid die gesprek en gefundeerde keuze

43. Vgl. *Lumen gentium*, V.

44. *A.w.*, 42.

45. *Vita consecrata*, 31; vgl. *Novo millennio incunte*, 46.

46. Vgl. Congregatie voor de Instituten van het Gewijde Leven en de Sociëteiten van het Apostolisch Leven, *Religieus leven in gemeenschap*, ‘*Congregavit nos in unum Christi amor*’ (2 februari 1994), 50.

mogelijk maakt. Heel de communiteit en ieder van haar leden kan het eigen leven toetsen aan hetgeen God voorheeft, en gezamenlijk zijn wil vervullen.⁴⁷ De medeverantwoordelijkheid en deelname zal ook worden uitgeoefend in verschillende soorten raden op allerlei niveaus: het zijn plaatsen waar allereerst volledige onderlinge verbondenheid moet heersen zodat de Heer, die inzicht schenkt en leiding geeft, constant aanwezig is. De paus heeft niet gearzeld te wijzen op *de oude wijsheid* van de monastieke traditie om in concreto goed de *communio-spiritualiteit* te beleven die daadwerkelijke deelname van allen bevordert en garandeert.⁴⁸

Tot dit alles zal worden bijgedragen door een serieuze permanente vorming, waarbij men zich opnieuw en radicaal bezint op het vormingsvraagstuk in de Instituten van het Gewijde Leven en de Sociëteiten van het Apostolisch Leven opdat het pad van echte vernieuwing wordt betreden, een vernieuwing die immers “hoofdzakelijk afhangt van de vorming van hun leden”.⁴⁹

Permanente vorming

15. De tijd waarin wij leven, vraagt van ons een algemene bezinning op de vorming van de godgewijden, die niet langer beperkt blijft tot een bepaalde periode in het leven. Niet alleen omdat ze beter in staat moeten zijn hun plaats te vinden in een vaak razendsnel veranderende situatie maar ook, en meer nog, omdat het godgewijde leven zelf een blijvende beschikbaarheid eist van hen die tot dat leven zijn geroepen. Indien immers in zich het godgewijde leven een “groeiende identificatie is met de houding van Christus”,⁵⁰ spreekt het vanzelf dat dit proces heel zijn leven zal moeten doorgaan, zodat de hele mens met hart, geest en krachten (vgl. Mt 22,37) daarin is betrok-

ken, en hij gaat gelijken op de Zoon die zich voor de mensheid aan de Vader aanbiedt. Zo gezien is de vorming niet alleen een *pedagogische* tijd van voorbereiding op de geloften, maar vertegenwoordigt ze een *theologische* opvatting over het godgewijde leven; dit immers is in zich een nooit eindigend vormingsproces, een “delen in het werken van de Vader die, door de Geest, in de herten ... de innerlijke gezindheid wekt van de Zoon”.⁵¹

Hoe oud of in welke levensfase een godgewijde ook moge zijn, in welke omgeving of onder welke mensen hij of zij ook moge verkeren, ieder zal gevormd moeten worden om een leven lang in vrijheid zijn kennis van iedere mens en cultuur te verrijken, zodat al wat er aan waarheid of schoonheid om hem of haar heen is, tot verdiept inzicht kan leiden. Maar vooral zal de godgewijde moeten leren om zich te laten vormen door het leven van iedere dag, door zijn medebroeders en zusters, door alledaagse en bijzondere gebeurtenissen, door gebed en apostolische arbeid, in blijde en droeve tijden, tot aan het moment van zijn dood.

Dan wordt het van doorslaggevende betekenis *open te staan voor anderen* en voor *anders zijn*, en met name te weten hoe *met de tijd* om te gaan. Mensen die in permanente vorming verkeren, krijgen de tijd weer in hun greep, zijn er niet langer de slaaf van, maar treden de tijd tegemoet als een gave; ze laten zich verstandig leiden door het wisselend ritme van iedere dag, week, maand en jaar in het leven zelf, en streven ernaar dit af te stemmen op het door de eeuwige en onveranderlijke God vastgestelde ritme dat *dagen, eeuwen en tijden* bepaalt. De godgewijde leert heel in het bijzonder zijn leven te laten bepalen door het *liturgisch jaar*; in deze school worden in een doorlopende reeks de geheimen beleefd uit het leven van Gods Zoon, zodat men iedere dag weer opnieuw *van Christus* en van zijn

47. Vgl. *Vita consecrata*, 92.

48. Vgl. *Novo millennio incunte*, 45.

49. Congregatie voor de Instituten van het Gewijde Leven en de Sociëteiten van het Apostolisch Leven, Richtlijnen voor de vorming in de religieuze instituten *Potissimum Institutioni* (2 februari 1990), 1.

50. *Vita consecrata*, 65.

51. *A.w.*, 66.

dood en verrijzenis *uitgaat*.

Het wekken van roepingen

16. Permanente vorming leidt er vooral toe zijn roeping iedere dag te kunnen beleven als een nieuw geschenk dat men met dankbaar hart moet aanvaarden. Een geschenk waarvoor men zich steeds meer verantwoordelijk moet betonen en waarvan men met steeds grotere overtuiging en overredingskracht dient te getuigen zodat anderen zich eveneens door God tot deze speciale roeping of tot het gaan van andere wegen geroepen kunnen voelen. Van nature is de godgewijde iemand die roepingen wekt; wie zelf geroepen is kan immers niet anders dan op zijn beurt roepen. Er bestaat dus een natuurlijk verband tussen permanente vorming en het wekken van roepingen.

Het roepingenwerk is voor het godgewijde leven in deze tijd een van de grootste uitdagingen. Enerzijds is het niet makkelijk om een radicale en blijvende levenskeuze te doen, doordat de cultuur steeds meer een wereldwijd karakter krijgt en de maatschappelijke betrekkingen zo complex zijn; anderzijds heeft de wereld in toenemende mate te maken met materieel en moreel leed dat de waardigheid van de mens zelf aantast en impliciet vraagt om mensen die een krachtige boodschap brengen van vrede en hoop, mensen die het heil van Christus brengen. We horen de woorden van Jezus tot zijn apostelen naklinken: “de oogst is wel groot, maar arbeiders zijn er weinig. Vraag dus de eigenaar van de oogst om arbeiders in te zetten voor zijn oogst” (Mt 9,37-38; Lc 10,2).

De eerste eis voor de roepingenpastoraal is nog steeds het gebed. Met name daar waar maar weinig mensen tot het godgewijde leven toetreden wordt een nieuw geloof gevraagd in God die, wanneer men Hem vertrouwvol aanroept, zelfs uit de stenen

zonen van Abraham kan verwekken (vgl. Mt 3,9) en een dorre schoot vruchtbaar kan maken. Van alle gelovigen en met name de jonge mensen moet gevraagd worden hun geloof uit te spreken in God, de enige die in staat is zijn arbeiders te roepen en uit te zenden. Van heel de plaatselijke Kerk – bisschoppen, priesters, leken, godgewijden – wordt gevraagd de verantwoordelijkheid op zich te nemen voor roepingen tot een speciale toewijding aan God.

De koninklijke weg voor het bevorderen van roepingen tot het godgewijde leven is de weg die Jezus zelf is opgegaan, toen Hij tot de apostelen Johannes en Andreas zei: “*Kom mee en je zult het zien*” (Joh 1,39). Deze ontmoeting, samen met het delen van het leven, vraagt van de godgewijden dat zij hun wijding innig beleven, zodat ze een zichtbaar teken worden van de vreugde die God schenkt aan de mens die op zijn uitnodiging ingaat. Vandaar dat er gastvrije communiteiten moeten zijn die hun ideaal weten te delen met jonge mensen, zich durven laten aanspreken op hun echtheid, en bereid zijn met hen op weg te gaan.

Over roeping spreken kan het best in de plaatselijke Kerk gebeuren. Alle ambten en charisma's tonen daar hoe zij met elkaar samenwerken,⁵² en samen de eenheid in de éne Geest van Christus tot stand brengen; ze laten er de vele manieren zien waarop deze eenheid zich manifesteert. Mede dankzij de actieve aanwezigheid van godgewijden zullen de christelijke gemeenschappen worden tot *werkplaatsen van het geloof*,⁵³ tot plaatsen van onderzoek, bezinning en ontmoeting, van apostolische verbondenheid en apostolisch dienstbetoon, waarbinnen allen ervaren deel te hebben aan de opbouw van het Koninkrijk van God onder de mensen. Zo wordt het klimaat geschapen dat kenmerkend is voor de Kerk als familie van God, een omgeving waarin men elkaar gemakkelijk kan leren kennen, kan delen in

52. Vgl. *Christifideles laici*, 55.

53. Vgl. Johannes Paulus II, *Homilie bij de avondwake te Torvergata* (20 augustus 2000), 3, in: *L'Osservatore Romano*, (21-22 augustus 2000), 4.

en *geraakt worden door* waarden die ten grondslag liggen aan de keuze om zijn leven te stellen in dienst van het Koninkrijk.

17. De zorg voor roepingen is van levensbelang voor de toekomst van het godgewijde leven. Door de afname van het aantal roepingen, met name in de westerse wereld, en de toename ervan in Azië en Afrika ontstaat er een nieuwe geografische spreiding van het godgewijde leven in de Kerk en komt er in het leven van de Instituten een nieuwe culturele balans. Dankzij de beoefening van de evangelische raden maakt deze levensstaat op voorbeeldige en blijvende wijze de karaktertrekken van Jezus midden in de wereld zichtbaar,⁵⁴ maar ze maakt op het ogenblik een bijzondere tijd door waarin ze zich bezint, en op zoek is naar een nieuwe vormgeving binnen nieuwe culturen. Het betreft hier zeer zeker een veelbelovend begin om aan haar verscheidenheid van charismatische vormen op een geheel nieuwe wijze uitdrukking te geven.

De huidige veranderingen zijn voor de Instituten van het Gewijde Leven en de Sociëteiten van het Apostolisch Leven een directe aansporing om hun aanwezigheid in de Kerk en hun dienst aan de mensheid een diepe evangelische betekenis te geven. De roepingenpastoraal vraagt het vermogen te ontwikkelen om met anderen op nieuwe en diepere wijze in contact te treden; om met het getuigenis van zijn leven duidelijk te maken welke wegen kenmerkend zijn om Christus te volgen en heilig te worden; om krachtig en duidelijk te verkondigen welk een vrijheid een arm leven biedt dat geen andere schat kent dan het Rijk van God; hoe diep de liefde is van een kuis leven dat slechts één hart wil kennen, het hart van Christus; hoeveel kracht om tot heiligheid en vernieuwing te komen uitgaat van een leven in gehoorzaamheid dat slechts één doel voor ogen staat: Gods wil te doen voor

het heil van de wereld.

In onze tijd kan de bevordering van de roepingen niet uitsluitend worden overgelaten aan een paar deskundigen, en ook niet los worden gezien van een goed jongerenpastoraat dat vooral duidelijk maakt hoe Christus in concreto hen liefheeft. Iedere communauteit en alle leden van het Instituut moeten zorgen voor het contact met de jonge mensen, voor een evangelisch overzicht in de *sequela Christi* en voor het overdragen van het charisma. Jonge mensen verwachten dat men hun een echt evangelische levensstijl zal voorhouden, en zal duiden langs welke wegen ze kunnen worden ingeleid in de grote geestelijke waarden van het leven van de mens en van de christen. De godgewijden zullen weer moeten ontdekken hoe ze de diepe vragen aan de orde kunnen stellen en losmaken die maar al te vaak verscholen liggen in het hart van mensen, met name van jonge mensen. Wanneer zij het onderscheiden van een roeping begeleiden, zullen ze worden geprikkeld om te laten zien waaruit zij zelf ten diepste leven. Wanneer men het eigen levenservaring vertelt, zal men in zijn herinnering weer het licht beleven en terugvinden dat geleid heeft tot de eigen keuze voor zijn roeping.

Het vormingsproces

18. Over de vorming heeft onze Dicasterie twee documenten gepubliceerd, *Potissimum institutioni* en *De onderlinge samenwerking tussen Instituten bij de vorming*. Maar we zijn ons heel goed bewust van de telkens weer andere vragen waarmee de Instituten op dit gebied te maken hebben.

De nieuwe roepingen die aan de deur van het godgewijde leven kloppen zijn van allerlei aard, en vereisen zeer persoonlijke aandacht; ze vragen dat methodes worden gehanteerd die op hun menselijke, spirituele en culturele situatie zoals die in concreto is,

54. Vgl. *Vita consecrata*, 1.

weten in te spelen. Daarom dient, in het licht van het geloof en van mogelijke tegenaanwijzingen, door een onbevangen onderzoek, waarbij de zorg om aantal of rendement geen enkele rol mag spelen, te worden nagegaan of het een echte roeping is en of er geen bijbedoelingen zijn. De jonge mensen moeten bemoedigd worden om gehoor te geven aan de verheven idealen van een radicale *sequela Christi* en de hoge eisen die heiligheid stelt, waar het gaat om een roeping die hoger reikt dan zij zelf, en misschien verder gaat dan hetgeen zij aanvankelijk voor ogen hadden toen zij zich tot een bepaald Instituut voelden aangetrokken. De vorming zal dus de kenmerken moeten bezitten van een *inwijding in een radicale sequela Christi*. Aangezien het godgewijde leven tot doel heeft gelijkvormig te worden met Jezus onze Heer moet er een proces in werking worden gesteld waardoor men zich geleidelijk de gevoelens eigen kan maken van Christus jegens zijn Vader.⁵⁵ Daardoor zal kennis op het gebied van theologie, menswetenschappen en techniek een harmonische plaats krijgen in het spirituele en apostolische leven van het Instituut, en zal dit altijd de kenmerken bezitten van een *leerschool van heiligheid*.

De waarden die de gemondialiseerde cultuur in onze tijd beheersen, betekenen voor de vorming de sterkste uitdaging. De christelijke boodschap zegt dat het leven een roeping is, dat wil zeggen een liefdesplan van de Vader dat vraagt om een persoonlijke en heilbrengende ontmoeting met Christus in de Kerk; deze boodschap moet zich meten met opvattingen en plannen waarin uiterst uiteenlopende culturen en sociale achtergronden de boventoon voeren. Er bestaat het gevaar dat subjectieve keuzes, persoonlijke plannen en plaatselijke gewoonten sterker zijn dan regel, stijl van communauteitsleven en vorm van apostolaat van het Instituut. Daarom is een vor-

mend gesprek noodzakelijk dat de menselijke, sociale en spirituele eigenschappen die ieder bezit, positief weet te waarderen, dat inzicht geeft in de menselijke beperkingen daarvan die men zal moeten overwinnen, en ook laat inzien waartoe de Geest uitnodigt opdat het leven van ieder afzonderlijk en van het Instituut vernieuwd kan worden. In een tijd van grote veranderingen moet de vorming ervoor zorgen dat in het hart van de jonge godgewijden de menselijke, geestelijke en charismatische waarden wortel schieten die vereist zijn om met "creatieve trouw"⁵⁶ te kunnen handelen in de lijn van de spirituele en apostolische traditie van het Instituut.

Steeds meer treft men in de Instituten van het Gewijde Leven verschillen aan in cultuur, leeftijd en allerlei soorten werk. De vorming moet ertoe opvoeden dat men in de gemeenschap met de hartelijkheid en liefde van Christus met elkaar in gesprek blijft; ze moet de verschillen als iets kostbaars leren zien en een positieve houding bijbrengen ten opzichte van de verschillende zienswijzen en manieren van aanvoelen. Zo zal het voortdurend zoeken naar eenheid in liefde een *leerschool voor communio* worden voor de christelijke gemeenschappen en een voorbeeld van broederlijk samenleven onder de volken.

Vervolgens moet men er goed voor zorgen dat de culturele vorming meegaat met haar tijd en gebeurt in een dialoog die ingaat op het zoeken naar zingeving van de moderne mens. Daartoe is een uitgebreider vorming nodig op het gebied van filosofie, theologie, psychologie, en moet ze meer op het geestelijk leven gericht zijn; verder zijn meer aangepaste structuren nodig, waarbij men respect betoont voor de culturen waaruit de nieuwe roepingen voortkomen, en worden duidelijk omschreven programma's gevraagd voor permanente vorming. Vooral is het te hopen dat de beste krachten voor

55. Vgl. *a.w.*, 65.

56. *A.w.*, 37.

de vorming worden bestemd, zelfs als dat grote offers vraagt. Het inzetten van deskundige mensen die goed zijn opgeleid heeft de hoogste prioriteit.

We moeten krachten noch moeiten sparen voor de vorming. De godgewijden behoren immers tot het kostbaarste bezit van de Kerk. Zonder hen blijven alle plannen op het gebied van apostolaat en vorming dode letter en onvervulde wensen. Bovendien mag men niet vergeten dat, wil men de doelstellingen van de vorming in een gejaagde tijd als de onze bereiken, er meer dan ooit behoefte is aan tijd, volharding en geduldig wachten. In een samenleving waarin snelheid en oppervlakkigheid de boventoon voeren, hebben we innerlijke rust en diepgang nodig, want feitelijk verloopt de ontwikkeling van een mens slechts zeer langzaam.

Enige bijzondere uitdagingen

19. De reden dat we bijzondere nadruk hebben gelegd op de kwaliteit van leven en op de zorg die moet worden besteed aan alles wat de vorming vraagt is dat dit de meest dringende punten blijken te zijn. Maar de Congregatie voor de Instituten van het Gewijde Leven en de Sociëteiten van het Apostolisch Leven zou de godgewijden willen bijstaan bij al wat hun aangaat, en steeds oprechter en constructiever met hen in gesprek willen blijven.

De leden van de plenaire vergadering beseffen dat dit nodig is, en zij hebben laten weten dat zij de Instituten van het Gewijde Leven en de Sociëteiten van het Apostolisch Leven graag beter zouden willen leren kennen en er nauwer mee willen samenwerken. Hun aanwezigheid in de lokale Kerk, met name die van de verschillende congregaties van diocesaan recht, de godgewijde maagden en de heremieten, vraagt bijzondere aandacht van de bisschop en zijn presbyte-

rium.

Zo hebben deze leden ook begrip voor de vragen die de mannelijke en vrouwelijke religieuzen zich stellen met betrekking tot de vele soorten van werken waarin ze tot dusver hun eigen charisma vorm hebben gegeven: ziekenhuizen, colleges, verzorgingshuizen, retraitshuizen. In sommige delen van de wereld wordt dringend om deze instellingen gevraagd, in andere delen wordt het moeilijk ze te beheren. Vindingrijkheid, wijsheid, gesprek tussen de leden in het Instituut onderling, en met Instituten die soortgelijke werken bezitten en met de gezagsdragers van de particuliere Kerk zijn noodzakelijk om hiervoor een oplossing te vinden.

Alles wat op inculturatie betrekking heeft is nog steeds zeer actueel. Het gaat er daarbij om, het godgewijde leven in een bepaalde cultuur in te passen; het gaat om het aanpassen van bepaalde vormen van spiritualiteit en apostolaat, van de stijl van leiding geven, de vorming, het beheer van inkomsten en economische goederen, van de wijze waarop aan de zending wordt gewerkt. De richtlijnen van de paus voor de gehele Kerk zijn ook op het godgewijde leven van toepassing: "In het derde millennium zal het christendom steeds grondiger moeten ingaan op deze *noodzakelijke inculturatie*. Volkomen trouw blijvend aan zichzelf en onwankelbaar vasthoudend aan de verkondiging van het Evangelie en de traditie van de Kerk, zal het christendom ook de verschillende facetten weerspiegelen van de culturen en volkeren waar het aanvaard wordt en wortel schiet."⁵⁷ Van een werkelijke inculturatie van het godgewijde leven mag men verwachten dat ze ook voor de gehele Kerk een grote verrijking zal betekenen en een nieuw tijdperk van geestelijk en apostolisch elan zal inluiden.

We zouden een eindeloze lijst van nog andere verwachtingen van het godgewijde

57. *Novo millennio incunte*, 40.

leven in het begin van het nieuwe millennium kunnen opstellen, want de Geest drijft ons steeds verder voorwaarts. Het Woord van de Heer moet bij al zijn volgelingen een grote geestdrift wekken, zodat ze dankbaar terugdenken aan het verleden, het heden geestdriftig beleven en vertrouwd de toekomst tegemoet zien.⁵⁸

Gevolg gevend aan de uitnodiging van Johannes Paulus II aan heel de Kerk, moet het godgewijde leven opnieuw duidelijk een nieuw begin maken vanuit Christus, opzien naar zijn gelaat en vóór alles de wegen bewandelen der spiritualiteit als wegen van leven, pedagogie en pastoraal: "Godgewijde broeders en zusters, de Kerk verwacht ook uw bijdrage om op dit nieuwe deel van de weg voort te gaan volgens de richtlijnen die ik uiteen heb gezet in de apostolische Brief *Novo millennio ineunte*: het gelaat van Christus *beschouwen, uitgaan van Hem, getuigen* van zijn liefde."⁵⁹ Alleen dan zal het godgewijde leven nieuwe vitaliteit vinden om zich in dienst te stellen van de gehele Kerk en de ganse mensheid.

58. Vgl. *a.w.*, 1.

59. Johannes Paulus II, Homilie (2 februari 2001), in: *L'Osservatore Romano* (4 februari 2001), 4 [verder aangeduid als *Homilie 2001*].

60. Vgl. Heilige Congregatie voor de religieuzen en seculiere instituten en de heilige Congregatie voor de bisschoppen, Richtlijnen over de wederzijdse betrekkingen tussen de bisschoppen en religieuzen in de Kerk *Mutuae relationes* (14 mei 1978), 11; *Vita consecrata*, 37.

61. *Vita consecrata*, 93.

zij Christus van meer nabij gevolgd, zijn ze innig vertrouwd met Hem geworden en hebben ze zijn zending volledig gedeeld.

Wat de Geest hun heeft ingegeven, moeten hun volgelingen niet alleen bewaren, maar ook verdiepen en verder ontwikkelen.⁶⁰ Ook in onze tijd wil de Geest dat we openstaan voor en gehoor geven aan zijn altijd nieuw en scheppend werken. Alleen Hij kan de spontaneïteit en echtheid uit het begin blijvend in stand houden, en tegelijkertijd inspireren tot moedige ondernemingszin en vindingrijkheid om in te gaan op de tekenen van de tijd.

Men dient zich dus door de Geest te laten leiden naar het steeds weer opnieuw ontdekken van God en van zijn Woord, naar een vurige liefde voor Hem en voor de mensen, naar een nieuw verstaan van het geschonken charisma. Het gaat erom te streven naar een spiritualiteit in de meest strikte zin van het woord, naar *het leven volgens de Geest*. In onze tijd heeft het godgewijde leven vooral behoefte aan een nieuwe spirituele impuls waardoor in het concrete leven kan doordringen wat de evangelische en spirituele betekenis is van de wijding van het doopsel en van de eigen *nieuwe en speciale toewijding aan God*.

"In het programma van de families van godgewijd leven moet het geestelijk leven voorop staan, zodat alle Instituten en alle communiteiten een school blijken van waarachtige evangelische spiritualiteit."⁶¹ We moeten de Geest vragen, de bronnen van levend water te laten ontspringen die overvloedig uit Christus stromen. Het is de Geest die ons in Jezus van Nazaret de Heer doet herkennen (vgl. 1Kor 12,3), die ons zijn uitnodiging doet horen om Hem te volgen, en die maakt dat wij met Hem gelijkvormig worden: "Iemand die de Geest van Christus niet bezit, behoort Hem niet toe" (Rom 8,9). Door ons in de Zoon te maken tot zonen en dochters getuigt Hij van het vaderschap van

Derde deel

Geestelijk leven op de eerste plaats

20. Zoals iedere vorm van christelijk leven is het godgewijde leven van nature dynamisch, en allen die door de Geest geroepen zijn om het te omhelzen, moeten zich voortdurend vernieuwen om uit te groeien tot de volmaakte gestalte van het Lichaam van Christus (vgl. Ef 4,13). Het heeft zijn ontstaan te danken aan de scheppende aandrift van de Geest die de stichters langs het pad van het Evangelie heeft geleid, en daarbij een bewonderenswaardige verscheidenheid aan charisma's verwekte. Openstaand voor zijn leiding en eraan gehoor gevend hebben

God, maakt Hij ons ervan bewust dat we zijn kinderen zijn en laat ons roepen: "Abba, Vader!" (Rom 8,15). Hij is het die de liefde instort en verbondenheid tot stand brengt. Uiteindelijk vraagt het godgewijde leven een hernieuwd streven naar heiligheid, waarbij in de eenvoud van het dagelijks leven de radicaliteit van de bergrede⁶² als doel voor ogen staat; dat is de radicaliteit van de veeleisende liefde die beleefd wordt in de persoonlijke relatie met de Heer, in een leven van onderlinge verbondenheid en in het dienen van iedere man en vrouw. Door de innerlijke nieuwheid, geheel bezielde door de kracht van de Geest en gericht op de Vader bij het zoeken naar zijn Koninkrijk, zullen de godgewijden *een nieuw begin kunnen maken vanuit Christus* en de getuigen zijn van zijn liefde.

Met de vraag, weer op zoek te gaan naar eigen wortels en keuzes in de spiritualiteit, worden wegen opengelegd naar de toekomst. Allereerst dient in volle omvang de *theologie* te worden beleefd *van de evangelische raden gebaseerd op het voorbeeld van het trinitaire leven*, volgens hetgeen in *Vita consecrata* wordt voorgehouden;⁶³ daarbij heeft men een nieuwe gelegenheid om in contact te komen met de bronnen van de charisma's en de teksten der constituties, die altijd open staan voor nieuwe interpretaties met verdergaande eisen. Dankzij het dynamisch karakter van de spiritualiteit kan men, in deze periode van de Kerk, komen tot een diepere spiritualiteit die meer op de Kerk en de gemeenschap is betrokken, hogere eisen stelt en elkaar een meer volwassen steun biedt bij het streven naar heiligheid, grootmoediger is in haar apostolische keuzes. Uiteindelijk gaat het om een spiritualiteit die sterker ernaar tendert te worden tot *pedagogie en pastoraal van de heiligheid* binnen het godgewijde leven en de uitstraling daarvan naar het gehele volk van God. De heilige Geest is het hart van de

christelijke spiritualiteit en bezielt haar; daarom moeten wij ons toevertrouwen aan zijn werken dat diep in het hart begint, zichtbaar wordt in de gemeenschap en zich verder ontwikkelt in de zending.

Een nieuw begin maken vanuit Christus

21. Het is dus noodzakelijk zich steeds nauwer aan te sluiten bij Christus, het middelpunt van het godgewijde leven, en opnieuw de weg op te gaan van bekering en vernieuwing; zowel vóór als na zijn Verrijzenis was dit ook in de oerervaring van de apostelen een manier om *weer van Christus uit te gaan*. Ja, we moeten weer uitgaan van Christus, want voor de eerste leerlingen in Galilea is het met Hem begonnen; Hij was in de loop van de geschiedenis der Kerk het beginpunt voor mannen en vrouwen uit alle standen en culturen, die krachtens hun roeping in de Geest als godgewijden omwille van Hem hun familie en land verlieten en Hem onvoorwaardelijk volgden, met de bereidheid om het Koninkrijk aan te kondigen en aan allen wel te doen (vgl. Hnd 10,38).

Het besef van eigen schamelheid en tegelijk van de grootsheid van hun roeping heeft velen Petrus doen nazeggen: "Ga weg van mij, Heer, ik ben een zondig mens" (Lc 5,8). Gods gave was echter sterker dan het menselijk onvermogen. Christus zelf heeft immers tegenwoordig willen zijn in de gemeenschappen van hen die zich in de loop der eeuwen in zijn naam hebben verzameld; Hij heeft hun gesproken over Zichzelf en zijn Geest, hen op weg gezet naar de Vader, hen over de wegen der wereld tegemoet geleid naar hun broeders en zusters, hen tot werktuigen gemaakt van zijn liefde en bouwers van zijn Koninkrijk, in verbondenheid met alle andere roepingen in de Kerk.

De godgewijden kunnen en moeten *een*

62. Vgl. *Novo millennio inexcunte*, 31.

63. Vgl. *Vita consecrata*, 20-21.

nieuw begin maken vanuit Christus want Hij is hun het eerst tegemoet gegaan, en vergezelt hen op hun weg (vgl. Lc 24,13-22). Door hun leven verkondigen zij dat genade voorop staat,⁶⁴ dat zij zonder Christus tot niets in staat zijn (vgl. Joh 15,5), maar alles vermogen in Hem die de kracht schenkt (vgl. Fil 4,13).

22. *Een nieuw begin maken vanuit Christus* wil zeggen dat het godgewijde leven een speciale *sequela Christi* is, “levende herinnering aan de wijze waarop Jezus als mens geworden Woord leefde en handelde met betrekking tot zijn Vader en zijn broeders en zusters”.⁶⁵ Dat brengt een heel eigen liefdesverbondenheid mee met Hem die het middelpunt is geworden van het leven en de blijvende bron voor ieder initiatief. De apostolische Exhortatie *Vita consecrata* wijst er op dat het gaat om het ervaren van een uitwisseling, een “bijzondere genade van vertrouwelijkheid”,⁶⁶ het gaat erom “aan Hem gelijk te worden, zijn wijze van denken, voelen en leven over te nemen”;⁶⁷ het gaat om een “leven dat door Christus is gegrepen”,⁶⁸ “dat door de hand van Christus wordt aangeraakt, waarin zijn stem gehoord wordt, en dat door zijn genade gedragen wordt”.⁶⁹

Heel dit aan God gewijde leven kan alleen vanuit dit uitgangspunt worden verstaan: de *evangelische raden* zijn zinvol in zoverre ze de liefde voor de Heer in volledige onderworpenheid aan zijn wil helpen bewaren en stimuleren; *gemeenschapsleven* wordt gemotiveerd door Christus die mensen om zich heen bijeenbrengt; het heeft tot doel te genieten van zijn blijvende aanwezigheid; *zending* is de door Hem gegeven opdracht en doet ons zijn gelaat zoeken in het gelaat van de mensen naar wie men wordt gezonden om met hen de Christus-ervaring te delen.

Dat was hetgeen de stichters van de ver-

schillende gemeenschappen en instituten van godgewijd leven voor ogen stond. Generaties lang zijn godgewijde mannen en vrouwen door deze idealen bezield geweest.

Een nieuw begin maken vanuit Christus betekent dus dat men zijn eerste liefde weervindt, de inspirerende vonk waarmee de *sequela Christi* is begonnen. Daarheen hoort de liefde allereerst uit te gaan. De *sequela Christi* is het liefdevolle antwoord op de liefde van God. Wanneer “wij liefhebben”, is het “omdat Hij ons het eerst heeft liefgehad” (1Joh 4,10.19). Dat betekent dat men zijn persoonlijke liefde erkent met dat diepe besef dat de apostel Paulus deed zeggen: “de Zoon van God heeft *mij* liefgehad en heeft zichzelf overgeleverd voor *mij*” (Gal 2,20).

Alleen het besef voorwerp te zijn van eindeloze liefde kan ons helpen, iedere moeilijkheid in eigen leven en in het Instituut te overwinnen. De godgewijden zullen alleen dan vindingrijk kunnen zijn en in staat het Instituut te vernieuwen of nieuwe wegen voor de pastoraal op te gaan, als zij door liefde worden bezield, een liefde die sterk en moedig maakt, stoutmoedigheid en durf geeft.

Het antwoord van de liefde zal radicaal van aard zijn dankzij de geloften waarmee de godgewijden zich verplichten om te leven volgens de evangelische raden. De maagdelijkheid maakt het hart zo wijd als het hart van Christus en maakt het mogelijk om lief te hebben zoals Hij liefhad. De armoede bevrijdt van de slavernij van materiële dingen en van door de consumptie-maatschappij gecreëerde kunstmatige behoeften en doet weer Christus ontdekken, het enige kostbare waarvoor het werkelijk de moeite waard is te leven. Door de gehoorzaamheid wordt het leven geheel in zijn handen gelegd opdat Hij Gods bedoe-ling ermee in vervulling doet gaan en er een meesterwerk van maakt. Daartoe moet men

64. Vgl. *Novo millennio ineunte*, 38.

65. *Vita consecrata*, 22.

66. *A.w.*, 16.

67. *A.w.*, 18.

68. *A.w.*, 25.

69. *A.w.*, 40.

een edelmoedige en opgewekte *sequela Christi* durven ondernemen.

De verschillende gedaanten van Christus' gelaat beschouwen

23. Op de weg die het godgewijde leven in het begin van dit nieuw millennium heeft te gaan, wordt het geleid door de beschouwing van Christus, waarbij "onze blik meer dan ooit *vast gericht blijft op het gelaat van de Heer*".⁷⁰ Maar waar kan men in concreto het gelaat van Christus beschouwen? Hij is op zoveel wijzen aanwezig en we moeten die op een steeds nieuwe manier ontdekken.

Hij is werkelijk tegenwoordig in zijn Woord en in de sacramenten, met name in de Eucharistie. Hij leeft in zijn Kerk, Hij treedt binnen in de kring van hen die in zijn Naam bijeen zijn. Hij staat tegenover ons in iedere mens, en vereenzelvigd zich met name met mensen zonder bijzonder aanzien, met armen, met hen die lijden en in de grootste nood verkeren. Hij komt ons tegemoet in iedere blijde of droeve gebeurtenis, in beproeving of vreugde, in leed en ziekte.

Heiligheid komt voort uit de ontmoeting met Hem, overal waar Hij aanwezig is; daar kunnen wij zijn gelaat van Zoon van God ontdekken, een smartelijk gelaat dat tegelijk het gelaat is van de Verrezenen. Zoals Hij in het leven van iedere dag heeft willen delen, is Hij ook thans aanwezig in het dagelijkse leven en blijft Hij zijn gelaat tonen. Alleen met de ogen van het geloof is Hij te herkennen; Hem zien is de vrucht van vertrouwde omgang met het Woord van God, van sacramenteel leven, gebed en vooral van de beoefening van de liefde, want alleen door de liefde kan men het Mysterie volledig leren kennen.

We kunnen wijzen op bepaalde *plaatsen* die bijzonder geschikt zijn om het gelaat van Christus zó te beschouwen *dat men nog meer met hart en ziel in de Geest gaat leven*.

Daartoe behoort het bewandelen van de wegen van een doorleefde spiritualiteit, hetgeen een allereerste vereiste is voor onze tijd en de gelegenheid biedt om in het leven en gebeuren van iedere dag zich de geestelijke rijkdommen voor ogen te halen van het eigen charisma; zo komt men weer in contact met de bronnen waaruit eens, *door het werken van de Geest* in de stichters, de vonk van nieuw leven en nieuwe werken werd geboren, en het Evangelie op heel eigen wijze werd gelezen, zoals dat bij ieder charisma het geval is.

Het Woord van God

24. Johannes Paulus II wijst de godgewijden erop dat het beleven van de spiritualiteit allereerst betekent een nieuw begin maken vanuit Christus, waarlijk God en waarlijk mens, aanwezig in zijn Woord, "de oerbron van alle spiritualiteit".⁷¹ Heiligheid is ondenkbaar als men niet opnieuw luistert naar het Woord van God. Zoals we in *Novo millennio ineunte* lezen: "in het bijzonder moet het luisteren naar Gods Woord een vitale ontmoeting worden ... waardoor men in de bijbeltekst het levend Woord kan vinden dat ons vragen stelt en richting wijst, en dat vorm geeft aan ons leven."⁷² Daar immers openbaart zich de Meester, vormt Hij hart en geest; daar rijpt het zicht van het geloof, leert men de werkelijkheid en de gebeurtenissen met de blik van God zelf te bezien zozeer dat men de "gezindheid heeft van Christus" (1Kor 2,16).

Het was de heilige Geest die voor de stichters een nieuw licht wierp op het Woord van God. Ieder charisma is daaruit afkomstig, iedere Regel wil dat verwoorden. In de lijn van hun stichters zijn ook hun volgelingen in deze tijd geroepen om het Woord van God te aanvaarden en het in hun hart te bewaren, opdat het een lamp blijft voor hun voeten en een licht op hun

70. *Novo millennio ineunte*, 16.

71. *Vita consecrata*, 94.

72. *Novo millennio ineunte*, 39.

weg (vgl. Ps 119,105). De heilige Geest zal hen dan kunnen leiden tot de volle waarheid (vgl. Joh 16,13).

Gods Woord is voedsel voor leven en gebed, en voor de gang van iedere dag; het is het beginsel dat de gemeenschap verenigt in eenheid van denken, inspireert tot constante vernieuwing en apostolische creativiteit. Het Tweede Vaticaanse Concilie had er reeds op gewezen dat de terugkeer tot het Evangelie het eerste grote beginsel was voor vernieuwing.⁷³

Binnen communautairen en groepen van godgewijde mensen heeft zich in de jongste tijd, evenals in heel de Kerk, een levendiger en directer contact ontwikkeld met Gods Woord. Op deze weg moet men met steeds nieuwe intensiteit voortgegaan. "Het is noodzakelijk – zo zei de paus – onvermoeibaar te mediteren over de *heilige Schrift*, en in het bijzonder over de *heilige Evangelies*, opdat de trekken van het mensgeworden Woord diep in u doordringen."⁷⁴

Als men in een gemeenschap samenleeft, is dit ook bevorderlijk om weer de kerkelijke dimensie van het Woord te ontdekken: tezamen moet men het aanvaarden, overwegen en beleven, doen delen in de ervaringen die er de vrucht van zijn, en aldus voortgang maken in een waarachtige *communio-spiritualiteit*.

In verband hiermee is het goed er aan te herinneren dat men de Regel voortdurend als leidraad dient te gebruiken, want in de Regel en de Constituties "is voor de *sequela Christi* de weg aangegeven die beantwoordt aan een door de Kerk bevestigd charisma."⁷⁵ Deze weg laat zien hoe de stichters, gehoor gevend aan wat de Geest hun ingaf, het Evangelie op eigen wijze hebben vertolkt; daarnaast helpt het de leden van het Instituut om concreet naar het Woord van God te leven.

Gevoed door het Woord, zullen de godgewijden als nieuwe, vrije mensen volgen

het Evangelie, echte *dienaren van het Woord* kunnen zijn wanneer zij zich aan de evangelieverkondiging wijden. Zij vervullen zo een eerste doelstelling van de Kerk in de aanvang van het nieuwe millennium: "We moeten het elan uit het begin weer terugwinnen en vervuld worden van de vurigheid waarmee de apostelen na Pinksteren het Evangelie verkondigden."⁷⁶

Gebed en beschouwing

25. In gebed en beschouwing ontvangt men het Woord van God; het luisteren naar het Woord is er ook de bron van. Zonder een inwendig liefdesleven dat het Woord, de Vader, de Geest tot zich trekt (vgl. Joh 14,23) is een gelovige blik niet mogelijk; dan verliest het leven geleidelijk zijn zin, het gelaat van de broeders en zusters wordt flets en men kan daarin niet het gelaat ontdekken van Christus; wat er in de geschiedenis gebeurt blijft onduidelijk en zelfs uitzichtloos; de apostolische en charitatieve zending verwordt tot oppervlakkig gedoe dat tot niets leidt.

Iedere roeping tot het godgewijde leven is voortgekomen uit beschouwing, uit momenten van intens ervaren verbondenheid, uit een diepe vriendschap met Christus, uit de schoonheid en het licht dat men op zijn gelaat zag stralen. Daar is het verlangen gegroeid om voor altijd met de Heer te zijn – "Heer het is maar goed dat wij hier zijn" (Mt 17,4) – en Hem te volgen. Iedere roeping moet voortdurend verder groeien in deze innige verbondenheid met Christus. Johannes Paulus II houdt de godgewijden voor: "Uw eerste verplichting kan alleen maar liggen in de lijn van de *contemplatie*. Alles wat in het godgewijde leven gebeurt, vindt zijn oorsprong en steeds weer nieuwe kracht in het voortdurend beschouwen van Christus' gelaat."⁷⁷

Monniken en slotzusters, en ook de vele

73. Vgl. *Perfectae caritatis*, 2.

74. *Homilie 2001*.

75. *Vita consecrata*, 37.

76. *Novo millennio ineunte*, 40.

77. *Homilie 2001*.

soorten heremieten, wijden meer tijd aan het zingen van Gods lof en aan langdurig stil gebed. De leden van de seculiere instituten en daarnaast de godgewijde maagden in de wereld offeren aan God alle vreugde en lijden, de verlangens en smeekbeden van alle mensen, en zij zien op naar het gelaat van Christus, dat zij herkennen in het gelaat van hun broeders en zusters, in de historische gebeurtenissen, in het apostolaat en het werk van iedere dag. De religieuzen die zich wijden aan onderwijs, aan zorg voor zieken en armen, ontmoeten in dat werk het gelaat van de Heer. De missionarissen en de leden van de Sociëteiten van het Apostolisch Leven beleven, naar Paulus' voorbeeld, de verkondiging van het Evangelie als een waarachtige eredienst (vgl. Rom 1,6). Heel de Kerk profiteert en heeft voordeel van al die vele vormen van gebed, van al die manieren waarop naar het éne gelaat van Christus wordt opgezien.

Tegelijk ziet men dat reeds sinds vele jaren het liturgisch getijdengebed en de viering van de Eucharistie centraal zijn komen te staan in het leven van alle soorten communiteiten en broederschappen, en daaraan weer een bijbelse en kerkelijke kracht verlenen. Daarnaast bevorderen ze de onderlinge stichting en kunnen ze een getuigenis worden om, ook voor Gods aanschijn en samen met Hem, een "*huis en leerschool van de communio*" te worden.⁷⁸ Een waarachtig geestelijk leven vraagt dat allen, hoe verschillend hun roeping ook moge zijn, regelmatig iedere dag op geschikte momenten tijd besteden aan een stille en intieme samenspraak met Hem door wie zij zich bemind weten, om met Hem te delen wat zij hebben beleefd en om licht te ontvangen voor de verdere dag. Aan deze oefening dienen ze trouw te zijn, want vanuit de moderne samenleving, met name vanuit de media, worden we voortdurend met vervreemding en verstrooiing bedreigd. De trouw aan het

persoonlijk en liturgisch gebed zal soms een werkelijke krachtsinspanning vragen, willen we ons niet als een bezetene door ons werk laten opvreten. Er is geen andere manier om vruchten voort te brengen: "Zoals een rank geen vrucht kan dragen uit eigen kracht, maar alleen als ze verbonden blijft met de wijnstok, zo kunnen ook jullie geen vrucht dragen als je niet met Mij verbonden blijft" (Joh 15,4).

Op de eerste plaats ontmoeten wij de Heer in de Eucharistie

26. Wanneer we de spiritualiteit voorop willen stellen, betekent dit dat we weer uitgaan van de *hervonden centrale plaats van de Eucharistieviering*, bij uitstek de plaats om de Heer te ontmoeten. Daarin komt de Heer weer temidden van zijn volgelingen, verklaart Hij de Schrift, verwarmt het hart, verlicht de geest, doet de ogen opengaan en laat zich herkennen (vgl. Lc 24,13-35). Johannes Paulus II heeft de godgewijden bijzonder dringend gevraagd: "Dierbare vrienden, ontmoet Hem en beschouw Hem heel in het bijzonder in de *Eucharistie* welke iedere dag gevierd en aanbeden wordt als bron en hoogtepunt van het apostolisch leven en werken."⁷⁹ In de apostolische Exhortatie *Vita consecrata* spoorde hij aan tot dagelijkse deelname aan het sacrament van de Eucharistie en tot "veelvuldige en langdurige aanbidding ervan".⁸⁰ De Eucharistie, gedachtenis van het offer van de Heer, hart van het leven van de Kerk en van iedere communiteit, geeft van binnenuit gestalte aan het hernieuwde offer van het eigen leven, aan het communiteitsgebeuren, aan de apostolische zending. Allen hebben wij iedere dag de leeftocht nodig van de ontmoeting met de Heer, om het dagelijks gebeuren een plaats te geven in de tijd van God die door de gedachtenisviering van het Pascha van de Heer tegenwoordig wordt

78. *Novo millennio incunte*, 43.

79. *Homilie 2001*.

80. *Vita consecrata*, 95.

gesteld.

Dáár kan de *intieme verbondenheid* met Christus vorm krijgen, de *vereenzelviging* met Hem, het *verlangen om Hem geheel gelijkvormig te worden*, waartoe de godgewijden geroepen zijn.⁸¹ In de Eucharistie verenigt Jezus ons immers met zijn eigen paasoffer aan de Vader: wij offeren en worden geofferd. De religieuze toewijding zelf aan God krijgt een eucharistische structuur: de godgewijde schenkt zichzelf totaal weg, in nauw verband met het eucharistisch offer.

Dáár komen alle vormen van gebed samen, wordt het Woord van God verkondigd en aanvaard, wordt men aangesproken op zijn relaties met God, met alle medemensen: het is het sacrament van het kinschap, van onderlinge eenheid en van de zending. Als sacrament van de eenheid met Christus is de Eucharistie tegelijk het sacrament van de kerkelijke eenheid en van de eenheid van de gemeenschap der godgewijden. Uiteindelijk is zij duidelijk “de bron van spiritualiteit van de individuen en de Instituten”.⁸²

Met name elkaar vergiffenis schenken en wederzijds liefde betonen zijn onmisbare voorwaarden voor het volledig verkrijgen van de vruchten die van verbondenheid en hernieuwing verwacht worden. Zoals de Heer leerde, is het noodzakelijk zich volledig met elkaar te verzoenen, voordat men zijn offer op het altaar opdraagt (vgl. Mt 5,23). Men kan het sacrament van de eenheid niet vieren als men onverschillig blijft voor de ander. Overigens dient men te blijven bedenken dat *deze wezenlijke voorwaarden* tegelijk ook *vrucht en teken* zijn van een naar behoren gevierde Eucharistie. Want boven alles danken we aan de verbondenheid met de eucharistische Heer dat we tot liefhebben en vergeven in staat zijn. Daarnaast moet iedere viering de gelegenheid bieden om de belofte te hernieuwen dat we ons leven voor elkaar zullen geven door

elkaar te aanvaarden en te dienen. Dan zal Christus' belofte werkelijk bij uitstek gelden voor de Eucharistieviering: “Waar er twee of drie in mijn naam bijeen zijn, daar ben Ik in hun midden” (Mt 18,20), en rond deze viering zal de communiteit zich iedere dag vernieuwen.

Want op die voorwaarde wordt de uit het paasgeheim levende en zich iedere dag in de Eucharistie weer vernieuwende communiteit van godgewijden voor een verdeelde en gewonde samenleving tot getuige van *communio*, en tot profetisch teken van solidariteit. Uit de Eucharistie spruit immers de *communio-spiritualiteit* voort die nodig is om te komen tot de dialoog van de liefde waaraan de wereld thans behoefte heeft.⁸³

Christus' gelaat bij beproevingen

27. De spiritualiteit die beleefd wordt door *steeds weer een nieuw begin te maken vanuit Christus* betekent dat men altijd begint bij het hoogtepunt van zijn liefde – en de Eucharistie is de blijvende gedachtenis van dit mysterie – wanneer Hij op het kruis zijn leven in totale zelfgave wegschenkt. Mensen die door het afleggen van hun geloften geroepen zijn om naar de evangelische raden te leven, zullen zeker met grote innigheid het gelaat beschouwen van de Gekruisigde.⁸⁴ In dat boek leren zij wat liefde is en hoe God en mens te beminnen, de bron van alle charisma's, de korte samenvatting van alle roeping.⁸⁵ De toewijding aan God, volkomen offer en volmaakt zoenoffer, is de door de Geest aan hen ingegeven manier om het mysterie te doorleven van de gekruisigde Christus, die in de wereld kwam om zijn leven te geven als losprijs voor velen (vgl. Mt 20,28; Mc 10,45) en om te beantwoorden aan Gods mateloze liefde.

De geschiedenis van het godgewijde leven heeft deze gelijkvormigheid met Christus in verschillende vormen van ascese

81. Vgl. *a.w.*, 18.

82. *A.w.*, 95.

83. Vgl. *a.w.*, 51.

84. Vgl. *Novo millennio ineunte*, 25-27.

85. Vgl. *Vita consecrata*, 23.

gestalte gegeven; deze “waren en zijn nog steeds een krachtige steun tot ware vooruitgang op het pad der heiligheid. De ascese ... is voor de godgewijde mens werkelijk onmisbaar om trouw te blijven aan zijn roeping en Jezus op de kruisweg te volgen.”⁸⁶ In onze dagen moeten de godgewijden, met behoud van de ervaring van eeuwen, vormen van ascese zoeken die passen bij onze tijd. Allereerst die welke gepaard gaan met de last van de apostolische arbeid en borg staan voor edelmoedig dienstbetoon. Het kruis dat men iedere dag op zich moet nemen (vgl. Lc 9,23) kan tegenwoordig ook een collectief karakter krijgen, zoals de vergrijzing van het Instituut, verouderde structuren, onzekere toekomst.

Wanneer afzonderlijke personen of hele communiteiten te maken krijgen met allerlei persoonlijk, gemeenschappelijk en sociaal leed, kan uit hun hart de kreet van Jezus op het kruis oprijzen: “Waarom hebt Gij Mij verlaten?” (Mc 15,34). In deze tot de Vader gerichte kreet geeft Jezus te verstaan dat Hij zo volkomen solidair is geworden met de mens dat Hij in alles wat negatief is, tot zelfs in de dood, de vrucht van de zonde, doordringt, daarin deelt en haar aanvaardt. “Om de mens het gelaat van de Vader terug te geven, moest Jezus niet alleen het gelaat van de mens aannemen, maar ook zich beladen met het ‘gelaat’ van de zonde.”⁸⁷

Een nieuw begin maken vanuit Christus betekent toegeven dat de zonde nog steeds onverminderd voortleeft in hart en leven van alle mensen, en in het door lijden getekende gelaat van Christus het offer ontdekken dat de mens met God verzoend heeft.

In de loop van de geschiedenis der Kerk hebben de godgewijden *het door smart getekende gelaat* van de Heer ook in de mensen om hen heen weten te beschouwen. Ze hebben het herkend in de zieken, gevangenen, armen, zondaars. Ze hebben in het bijzonder strijd gevoerd tegen de zonde met haar

verderfelijke gevolgen; de boodschap van Jezus: “Bekeer u! Heb geloof in de goede boodschap” (Mc 1,15) heeft hen naar de mensen doen toegaan, en overal waar moedeloosheid en dood heersten uitzicht gegeven op een nieuw leven. Hun dienstwerk heeft talrijke mensen in het boetesacrament de barmhartige liefde doen ervaren van God de Vader. Ook in onze dagen moet weer met kracht worden gewezen op dit *dienstwerk van verzoening* (vgl. 2Kor 5,18) dat door Jezus Christus aan zijn Kerk is toevertrouwd. Het is het *mysterium pietatis*,⁸⁸ het geheim van Gods Vaderliefde, en de godgewijden worden uitgenodigd om dit veelvuldig in het boetesacrament te beleven.

In deze tijd ziet men nieuwe gezichten verschijnen waarin Christus herkend, bemind en gediend moet worden op de plaats waar Hij aanwezig is: *het betreft de nieuwe vormen van materiële, morele en geestelijke armoede* die door de huidige samenleving worden veroorzaakt. Jezus’ kreet op het kruis laat zien dat Hij al dat leed op zich heeft genomen om het te verlossen. De roeping van de godgewijden blijft die van Jezus, en zoals Hij nemen zij leed en zonde van de wereld op zich om ze in liefde te doen opgaan.

De communio-spiritualiteit

28. Als “in het programma van de families van godgewijd leven het geestelijk leven voorop moet staan”,⁸⁹ zal dat op de eerste plaats een *communio-spiritualiteit* moeten zijn, zoals deze tijd vraagt: “Willen wij trouw zijn aan Gods plan en ingaan op de diepste verlangens van de wereld, dan is de grote uitdaging waarvoor wij in het voor ons liggende millennium staan, de Kerk te maken tot huis en leerschool van de *communio*.”⁹⁰

Heel de Kerk verwacht dat hiertoe door het godgewijde leven op beslissende wijze

86. *A.w.*, 38.

87. *Novo millennio incunte*, 25.

88. *Vgl. a.w.*, 37.

89. *Vita consecrata*, 93.

90. *Novo millennio incunte*, 43.

zal worden bijgedragen, vanwege zijn speciale roeping tot een leven in verbondenheid in liefde. Met de woorden van *Vita consecrata*: “Van de godgewijden wordt gevraagd ware deskundigen op het gebied van de onderlinge eenheid te zijn en de spiritualiteit ervan in praktijk te brengen als getuigen en bewerkers van het gemeenschapsplan dat naar de wil van God het hoogtepunt van de geschiedenis van de mens is.”⁹¹

Wij wijzen er bovendien op dat een van de taken die thans aan de communiteiten van godgewijd leven zijn toevertrouwd, is “om allereerst binnen hun eigen gemeenschap, en verder in de gemeenschap van de Kerk en daarbuiten, *de spiritualiteit van de communio te versterken*, door de dialoog van de liefde te openen of ermee door te gaan, met name waar de huidige wereld door etnische haat of zinloos geweld wordt verscheurd”.⁹² Voor deze taak zijn geestelijke mensen nodig die inwendig het stempel dragen van de God van liefdevolle en barmhartige communio, en ook volwassen communiteiten waarin de communio-spiritualiteit leefregel is.

29. Maar wat is communio-spiritualiteit? Met indringende woorden, die relaties en programma's een nieuw aanzicht kunnen geven, leert Johannes Paulus II: “Een communio-spiritualiteit betekent in de eerste plaats de blik van het hart richten op het in ons wonende mysterie van de Drie-eenheid; we moeten ook de afglans hiervan kunnen zien op het gelaat van onze broeders en zusters om ons heen.” En verder: “Communio-spiritualiteit betekent ook dat we in staat zijn onze broeders en zusters in het geloof binnen de diepe eenheid van het Mystieke Lichaam te zien als ‘mensen die deel van mij uitmaken.’” Uit dit beginsel volgen met onverbiddelijke logica verschillende consequenties aangaande de wijze

van *voelen* en *handelen*: delen in hun vreugde en verdriet, hun verlangens aanvoelen, in hun noden voorzien, hun een diepe en oprechte vriendschap bieden. Communio-spiritualiteit houdt ook in dat we het positieve in anderen weten te zien en als een gave Gods weten te aanvaarden en te waarderen; ruimte weten te scheppen voor onze broeders en zusters en elkaars lasten helpen dragen. Zouden we dit geestelijk pad niet volgen, dan zouden de uitwendige structuren van de communio weinig zin hebben.⁹³

De communio-spiritualiteit weerspiegelt het geestelijk klimaat van de Kerk in het begin van het derde millennium, en is voor het godgewijde leven op alle niveaus een actieve opdracht die een voorbeeldfunctie heeft. Het is de koninklijke weg naar een toekomst van leven en getuigenis. De weg naar heiligheid en zending voert langs de gemeenschap, omdat Christus daarin en daardoor tegenwoordig komt. Onze broeder en zuster worden sacrament van Christus en van de ontmoeting met God, de concrete mogelijkheid, sterker nog, de absolute voorwaarde om naar het gebod van onderlinge liefde en dus naar de communio van de Drie-eenheid te kunnen leven.

In de jongste tijd ziet men de communiteiten en de verschillende soorten broederschappen van godgewijden steeds meer als plaatsen van communio, waar de onderlinge relaties een minder formeel karakter hebben, en waar men elkaar gemakkelijker aanvaardt en verstaat. Ook ontdekt men weer de goddelijke en menselijke betekenis van een onverplicht samenzijn als leerlingen rond Christus de Leraar, terwijl in alle vriendschap ontspanning en vrije tijd samen worden doorgebracht.

Ook ziet men tussen de verschillende communiteiten binnen de Instituten een grotere onderlinge verbondenheid. De multiculturele en internationale communitei-

91. *Vita consecrata*, 46.

92. *A.w.*, 51.

93. Vgl. *Novo millennio ineunte*, 43.

ten die geroepen zijn om “het gemeenschapsbesef tussen volkeren, rassen en culturen levend te houden”⁹⁴ zijn reeds op vele plaatsen een positieve realiteit, en men ervaart er hoe verrijkend kennis is van elkaar, wederzijdse respect en hoogachting voor allen. Ze blijken plaatsen waar integratie en inculturatie ingeoeft worden, en getuigen tegelijk dat de christelijke boodschap voor iedereen bestemd is.

De Exhortatie *Vita consecrata* duidt deze vorm van leven aan als *een teken van communio in de Kerk*, en wijst op de grote rijkdom en op wat nodig is voor het gemeenschappelijk leven. Al eerder had onze Dicastrie over het gemeenschappelijk leven het document *Congregavit nos in unum Christi amor* gepubliceerd. Iedere gemeente zal op geregelde tijden aan de hand van deze documenten weer moeten nagaan hoe het staat met de eigen geloofsweg en vorderingen die ze heeft gemaakt op het gebied van de communio.

De communio tussen oude en nieuwe charisma's

30. De godgewijden zijn geroepen tot een communio die veel verder reikt dan hun eigen religieuze congregatie of Instituut. Door zich open te stellen voor de communio met andere Instituten en andere vormen van godgewijd leven kunnen zij de communio uitbreiden, weer de gemeenschappelijke wortels van het Evangelie ontdekken, en duidelijker de schoonheid inzien van hetgeen hun eigen wezen onderscheidt van de vele andere charisma's, als ranken van de éne wijnstok. Ze zouden moeten wedijveren in onderlinge genegenheid (vgl. Rom 12,10), om te komen tot het hoogste charisma, de liefde (vgl. 1Kor 12,31).

Onderlinge contacten en solidariteit van de godgewijde Instituten dienen dus bevorderd te worden, in het besef dat de commu-

nio “nauw verbonden is met het vermogen van de christelijke gemeenschap om ruimte te scheppen voor alle Geestesgaven. De eenheid van de Kerk is geen eenvormigheid, maar een harmonisch samengaan van gewettigde verscheidenheden. Het is de werkelijkheid van de vele ledematen die tot een enkele lichaam verenigd zijn, het ene Lichaam van Christus (vgl. 1Kor 12,12).”⁹⁵

Dat zou het begin kunnen zijn van een solidair streven om de Kerk gezamenlijk te dienen. Externe factoren, zoals de noodzaak zich aan te passen aan nieuwe door de Staat gestelde eisen, alsmede redenen binnen de Instituten zelf, zoals het afnemend aantal leden, zijn reeds een prikkel om hetgeen gebeurt op het gebied van vorming, beheer van goederen, opvoeding en evangelisering op elkaar af te stemmen. In deze situatie kunnen we ook een uitnodiging zien van de Geest tot een steeds grotere onderlinge verbondenheid. Hierbij dienen de Conferenties van Hogere Oversten, en de Conferenties van de Seculiere Instituten op alle niveaus te worden ondersteund.

We kunnen de toekomst niet versnipperd tegemoet gaan. We gevoelen sterk het verlangen Kerk te zijn, samen het avontuur van de Geest en de *sequela Christi* te beleven, de ervaringen van het Evangelie met elkaar uit te wisselen, de communiteit van anderen en hun religieuze congregatie evenzeer te leren liefhebben als die van onszelf. Allen hebben vreugde en verdriet, angsten en zorgen die met elkaar gedeeld kunnen worden.

Dialogo en communio zijn ook noodzakelijk voor de nieuwe vormen van evangelisch leven. Deze nieuwe genootschappen van evangelisch leven, zo zegt *Vita consecrata*, “*komen niet in de plaats van de reeds bestaande instituten, die de vooraanstaande plaats blijven behouden die hun door de traditie wordt toegekend. ... Voor de oudere instituten, waarvan vele door de zeeff van*

94. *Vita consecrata*, 51.

95. *Novo millennio incunte*, 46.

zeer zware beproevingen zijn gegaan die zij in de loop der eeuwen zeer moedig hebben doorstaan, zal de dialoog en uitwisseling van gaven met de stichtingen die in onze tijd het licht zien, een verrijking kunnen betekenen.⁹⁶

Tot slot, contact en *communio* met de charisma's van de kerkelijke bewegingen zullen uiteindelijk elkaar wederzijds kunnen verrijken. Vaak zullen deze bewegingen een voorbeeld zijn van evangelische en charismatische onbevangenheid, en een edelmoe-dige aanzet geven tot evangelisering. Van de andere kant kunnen de bewegingen en de nieuwe vormen van evangelisch leven veel leren van het opgewekt, trouw en charismatisch getuigenis van het godgewijde leven, dat nog steeds een rijk geestelijk erfgoed bezit en beschikt over allerlei kostbare wijsheid en ervaring, en waar men een bonte verscheidenheid aan vormen van apostolaat en inzet voor de missie aantreft.

Voor de inpassing van mannelijke en vrouwelijke religieuzen in de kerkelijke bewegingen gaf onze Dicasterie reeds criteria en richtlijnen die nog steeds van kracht zijn.⁹⁷ Waarop we hier veeleer de nadruk willen leggen is dat niet alleen individuen maar ook de Instituten, de kerkelijke bewegingen en de nieuwe vormen van godgewijde leven elkaar zouden kunnen leren kennen en met elkaar samenwerken, elkaar stimuleren en met elkaar delen, om te groeien in het leven van de Geest en om de voor allen geldende zending van de Kerk te vervullen. Het betreft charisma's, die door de aandrift van de Geest zelf zijn ontstaan om in de wereld volgens het Evangelie te leven, en die geroepen zijn om tezamen het éne heilsplan van God voor de mensheid gestalte te geven. De *communio*-spiritualiteit krijgt juist in deze grootse dialoog van evangelische verbondenheid tussen alle leden van het volk van God concreet gestalte.⁹⁸

Communio met de leken

31. Wanneer godgewijden de onderlinge *communio* beleven ontstaat er nog een andere openheid, namelijk voor alle leden van de Kerk. Het binnen de *communauteit* beleefde gebod om elkaar lief te hebben moet van het individuele vlak worden opgeheven naar het vlak van alles wat deel uitmaakt van de Kerk. Alleen in een alomvattende ecclesiologie waarin de verschillende roeping en levensstaten worden gezien als behorend tot het éne volk van geroepenen, kan de roeping tot het godgewijde leven haar typisch eigen karakter van teken en getuigenis terugvinden. Tegenwoordig komt men steeds meer tot het inzicht dat de charisma's van de stichters, die door de Geest tot allerwelzijn verwekt zijn, weer een centrale plaats moeten krijgen in de Kerk en openstaan voor de *communio* en participatie van alle leden van het volk van God.

In het verlengde hiervan kunnen we vaststellen dat er binnen de verschillende roeping en levensstaten een nieuw soort *communio* en samenwerking in opkomst is, met name tussen godgewijden en leken.⁹⁹ De Orden van monniken en contemplatieven kunnen aan de leken een wezenlijk geestelijk contact bieden en ook de noodzakelijke ruimtes voor stilte en gebed. De Instituten die zich aan het apostolaat wijden kunnen de leken daarbij betrekken door een of andere vorm van pastorale samenwerking. De leden van de seculiere Instituten, leken zowel als geestelijken, hebben hun contacten met de andere gelovigen in het gewone leven van iedere dag.¹⁰⁰

Een nieuw verschijnsel in de jongste tijd is met name het verzoek van sommige leken deel te mogen hebben aan de charismatische idealen van de Instituten. Daaruit zijn interessante initiatieven en nieuwe geïnstitutionaliseerde vormen van aansluiting bij de Instituten voortgekomen. Wij maken een

96. *Vita consecrata*, 62.

97. Vgl. *Congregavit nos in unum Christi amor*, 62; *Vita consecrata*, 56.

98. Vgl. *Novo millennio ineunte*, 45.

99. Vgl. *Congregavit nos in unum Christi amor*, 70.

100. Vgl. *Vita consecrata*, 54.

echte nieuwe bloei mee van oude instellingen zoals seculiere ordes of Derde Ordes, en het ontstaan van nieuwe verenigingen van leken en bewegingen rond religieuze congregaties en seculiere Instituten. Nog maar kort geleden diende de samenwerking vaak slechts als aanvulling op het tekort aan godgewijden die nodig waren om het werk gaande te houden, maar thans komt ze voort uit de behoefte om in de verantwoordelijkheden te delen, niet alleen waar het de werken van het Instituut betreft, maar vooral uit het verlangen om te leven naar de eigen vormen en momenten van spiritualiteit en zending van het Instituut. Dit vraagt dus om een geschikte vorming van de godgewijden en de leken om met elkaar vruchtbaar samen te werken.

Vroeger waren het vooral religieuzen die leken groepen in het leven riepen, geestelijk voedsel verschaffen en er leiding aan gaven; maar doordat de leken steeds beter worden opgeleid, kan men tegenwoordig elkaar een steun bieden die leidt tot beter begrip van de eigen aard en schoonheid van beide levensstaten. *Communio* en wederkerigheid in de Kerk zijn nooit eenrichtingverkeer. In plaats van langs elkaar heen te leven of alleen maar bij gemeenschappelijke activiteiten de handen ineen te slaan, kunnen religieuzen en leken in deze nieuwe sfeer weer gaan beseffen hoe het met de *communio* onder hen staat, weer ervaren hoe ze evangelisch op elkaar betrokken zijn en charismatisch met elkaar wedijveren, waarbij ze elkaar wel aanvullen maar steeds de verschillen blijven respecteren.

Een dergelijke kerkelijke dynamiek zal zeer bevorderlijk zijn voor de hernieuwing en het eigen karakter van het godgewijde leven. Hoe beter men het charisma verstaat, hoe meer mogelijkheden men ontdekt om het concreet gestalte te geven.

Communio met de bisschoppen

32. Een heel bijzonder aspect in de relatie van kerkelijke *communio* met alle roepingen en levensstaten is de eenheid met de bisschoppen. Het zou loos gepraat zijn te beweren dat men de *communio*-spiritualiteit beoefent indien er geen daadwerkelijke en hartelijke relatie is met de bisschoppen, met name met de paus, centrum van de kerkelijke eenheid, en met zijn leerambt.

Het betreft de concrete toepassing van het voor alle gelovigen geldende *sentire cum Ecclesia*,¹⁰¹ dat heel in het bijzonder schittert bij de stichters van het godgewijde leven, en dat een charismatische opdracht wordt voor alle Instituten. Men kan het gelaat van Christus niet beschouwen zonder Hem weerspiegeld te zien op het gelaat van zijn Kerk. Christus liefhebben betekent de Kerk in haar mensen en instellingen liefhebben.

Tegenover de vele centrifugale krachten die de fundamentele beginselen van het katholieke geloof en de katholieke moraal aanvechten, moeten de godgewijden en hun Instituten meer dan ooit blijk geven van een onwrikbare eenheid rond het leergezag van de Kerk, en tegenover de wereld overtuigde en opgewekte pleitbezorgers ervan worden.

Het is goed om er op te wijzen dat de paus reeds in de Exhortatie *Vita consecrata* stelde: "een kenmerkend aspect van de kerkelijke verbondenheid is de adhesie van hart en verstand aan het leerambt van (de paus en) de bisschoppen, een adhesie die loyaal moet worden beleefd en die door de godgewijde mensen voor het volk van God duidelijk moet worden betoond, met name door hen die zich bezighouden met theologische wetenschappen, onderwijs, publiceren, catechese, en werk op het gebied van de media."¹⁰² Tegelijk ziet men dat talrijke theologen religieuzen zijn en dat talrijke wetenschappelijke instellingen door godgewijde

101. Vgl. *Lumen gentium*, 12; *Vita consecrata*, 46.

102. *Vita consecrata*, 46.

Instituten worden geleid. Ze oefenen deze verantwoordelijkheid in de wereld van de cultuur op lofwaardige wijze uit. De Kerk ziet met *vertrouwvolle aandacht* naar hun intellectuele betrokkenheid bij de moeilijke grensproblemen waarmee het leeraamt in onze tijd te maken heeft.¹⁰³

De kerkelijke documenten van de laatste decennia hebben voortdurend de bepaling van het Concilie herhaald waarin van de herders gevraagd werd, de specifieke charisma's in het geheel van de pastoraal tot hun recht te laten komen. Tegelijk stimuleren ze de godgewijden om duidelijk en vertrouwvol hun voorstellen mee te delen en aan te bieden met betrekking tot hun aanwezigheid en werken overeenkomstig hun specifieke roeping.

Dat geldt ook in zekere zin in de relatie met de diocesane geestelijkheid. De meeste religieuzen werken iedere dag samen met priesters in het pastoraat. Er moet dus van alles aan worden gedaan om elkaar steeds beter te leren kennen en waarderen.

Alleen in harmonie met de communio-spiritualiteit en de in *Novo millennio ineunte* geschetste pedagogie zal de gave herkend kunnen worden die de Geest in de charisma's van het godgewijde leven aan de Kerk schenkt. In het leven van de Kerk gaan het charismatisch en het hiërarchisch element wezenlijk samen, zoals Johannes Paulus II in zijn toespraken tot de nieuwe kerkelijke bewegingen herhaalde malen heeft gezegd;¹⁰⁴ dit samengaan geldt heel bijzonder voor het godgewijde leven. Liefde en dienstbetoon in de Kerk moeten altijd worden beleefd in wederkerige genegenheid.

103. Vgl. *a.w.*, 98.

104. Johannes Paulus II, in *I movimenti nella Chiesa*, Handelingen van het tweede internationaal colloquium (Milaan 1987), 24-25; *I movimenti nella Chiesa* (Vaticaanstad 1999), 18.

105. Vgl. *Novo millennio ineunte*, 50.

106. *Christifideles laici*, 31-32.

107. Vgl. *Vita consecrata*, 46.

108. Vgl. Johannes Paulus II, postsynodale apostolische Exhortatie *Ecclesia in Africa* (14 september 1995), 94.

109. *Novo millennio ineunte*, 40.

Vierde Deel

Getuigen van de liefde

Christus kennen en dienen

33. Wanneer de evangelische raden een leven van gedaante hebben veranderd, wordt dit leven tot een profetisch en stil getuigenis, en tegelijk ook tot een protest tegen een onmenselijke wereld. Het legt zich toe op het welzijn van de individuele mens en wekt *een nieuwe creativiteit op het gebied van de naastenliefde*. Wij zagen dit bij de stichters. Het komt niet alleen tot uiting in doeltreffend dienstwerk maar vooral in de empathie met lijdende mensen zodat een helpende hand als een broederlijk gebaar ervaren wordt. Een dergelijke manier van evangeliseren door het in liefde en toewijding verrichten van goede werken is een ondubbelzinnig bewijs voor met de mond beleden naastenliefde.¹⁰⁵

Van zijn kant is het communio-leven de eerste verkondiging van het godgewijde leven, want het is een werkzaam *teken* en een overtuigende *kracht* welke leidt tot geloof in Christus. De communio wordt zelf tot missie, sterker nog, "de gemeenschap brengt gemeenschap voort en krijgt wezenlijk gestalte als missionaire gemeenschap".¹⁰⁶ De communiteiten verlangen dan Christus over de paden van de geschiedenis van de mensheid te volgen met apostolische inzet¹⁰⁷ en met het getuigenis van een leven dat in overeenstemming is met hun charisma.¹⁰⁸ "Als iemand werkelijk in contact komt met Christus kan hij of zij dit niet voor zich houden, maar moet het verkondigen. Er wordt een nieuw apostolisch elan gevraagd dat beleefd wordt als de dagelijkse inzet van christelijke gemeenschappen en groepen."¹⁰⁹

34. Wanneer men een nieuw begin maakt vanuit Christus wordt de communio-spiritu-

aliteit een krachtige en hechte spiritualiteit voor de arbeid van de discipelen en apostelen van zijn Koninkrijk. Voor het godgewijde leven betekent dit zich inzetten voor het dienen van zijn broeders en zusters, in wie men het gelaat van Christus herkent. Bij het uitoefenen van deze apostolische opdracht is er een onverbreeklijk verband tussen *zijn* en *doen*, want het Christusgeheim is de absolute grondslag van alle pastorale handelen.¹¹⁰ De godgewijden dragen allereerst bij tot de evangelisatie “door het getuigenis van een leven dat geheel en al aan God en hun broeders en zusters is toegewijd, in navolging van de Heiland die uit liefde voor de mens tot dienaar is geworden”.¹¹¹ Bij hun deelname aan de zending van de Kerk beperken de godgewijden zich niet tot het offeren van een deel van hun tijd: zij geven heel hun leven.

In de apostolische Brief *Novo millennio ineunte* schijnt de paus te willen opwekken tot steeds grotere concrete liefde voor de armen: “Voor de eeuw en het millennium die nu aanvangen, moet duidelijk zichtbaar worden – en nog duidelijker dan tot dusverre, naar te hopen is – tot welke graad van toewijding de christelijke gemeenschap in haar liefde voor de allerarmsten in staat is. Wanneer we werkelijk een nieuw begin gemaakt hebben, uitgaande van de beschouwing van Christus, moeten wij met name Hem leren zien in het gelaat van hen met wie Hij vereenzelvigd wilde worden: ‘Ik had honger en jullie hebben Me te eten gegeven, Ik had dorst en jullie hebben Me te drinken gegeven, Ik was vreemdeling en jullie hebben Me opgenomen. Ik was naakt en jullie hebben Me gekleed, Ik was ziek en jullie hebben naar Me omgezien, Ik zat in de gevangenis en jullie kwamen naar Me toe’ (Mt 25,35-36). Deze tekst uit het Evangelie is niet enkel een oproep tot naastenliefde: het is ook een stuk christologie, die een lichtstraal werpt op het mysterie van Chris-

tus. Voor de Kerk is deze tekst, evenzeer als de juiste leer, de toetssteen om te beoordelen of zij de trouwe bruid is van Christus.”¹¹² De paus geeft ook een concrete spirituele richting aan, als hij vraagt om in de persoon van de armen *een speciale aanwezigheid* van Christus te erkennen die eist *dat de Kerk allereerst voor hen zal kiezen*. Door deze keuze moeten ook de godgewijden¹¹³ getuigen “van de aard van Gods liefde, van zijn voorzienigheid en van zijn barmhartigheid”.¹¹⁴

35. De paus vraagt te arbeiden op een gebied dat zo ruim is als de gehele wereld. Wanneer het godgewijde leven dit weidse perspectief ziet “moet het leren zijn geloof in Christus zo te belijden dat het in de noodkreet die uit deze wereld van armoede opstijgt, zijn stem hoort opklinken”.¹¹⁵ Alle apostolische activiteit zal er allereerst op gericht moeten zijn, de aandrift van de voor alle mensen geldende missieroeping af te stemmen op een nauw omschreven situatie binnen een particuliere Kerk.

Naast de oude zijn er nieuwe vormen van armoede gekomen: wanhoop over een zinloos leven, drugsverslaving, eenzaamheid op de oude dag of bij ziekte, uitsluiting en maatschappelijke discriminatie.¹¹⁶ In haar oude en nieuwe vormen is missie allereerst een dienst aan de waardigheid van de mens in een onmenselijke wereld, want de voorname en ernstigste vorm van armoede in onze tijd is het onverschillig met voeten treden van de mensenrechten. Met de dynamiek van naastenliefde, vergeving en verzoening streven de godgewijden naar het opbouwen van een wereld van gerechtigheid, die het leven en de ontwikkeling van de mensen nieuwe en betere mogelijkheden biedt. Om dat te kunnen bereiken is de houding nodig van een arme die niet langer zichzelf zoekt, vrede en geweldloosheid wil dienen, meeleeft en meevoelt met ander-

110. Vgl. *a.w.*, 15.

111. *Vita consecrata*, 76.

112. *Novo millennio ineunte*, 49.

113. Vgl. *Vita consecrata*, 82.

114. *Novo millennio ineunte*, 49.

115. *A.w.*, 50.

116. Vgl. *t.a.p.*

mans leed. Deze manier om Gods Woord te verkondigen en Gods werken tot stand te brengen, die met Jezus begon (vgl. Lc 4,15-21) en door de oerkerk in praktijk werd gebracht, mag niet in vergetelheid raken bij de sluiting van het Jubileum of bij de overgang naar een nieuw millennium, maar is een dringende uitnodiging om in liefde een ander soort toekomst concrete gestalte te geven. Men moet bereid zijn erom vervolgd te worden, want in onze tijd is de meest voorkomende oorzaak van martelaarschap dat iemand uit trouw aan het Evangelie opkomt voor gerechtigheid. Johannes Paulus II onderstreept dat dit getuigenis “nog onlangs sommigen van uw broeders en zusters in verschillende delen van de wereld tot het martelaarschap heeft gebracht”.¹¹⁷

In de vindingrijkheid van de liefde

36. In de loop der eeuwen waren de werken van naastenliefde steeds het gebied waarop de godgewijden het Evangelie concreet beleefden. Daarin hebben zij de profetische kracht van hun charisma's en de rijkdom van hun spiritualiteit in de Kerk en in de wereld tot ontwikkeling gebracht.¹¹⁸ Zij zagen immers in dat ze geroepen waren om “Gods liefde zichtbaar te maken”.¹¹⁹ Met vindingrijke trouw moet op deze dynamische weg worden voortgegaan want ze is een onvervangbaar hulpmiddel in het pastorale werk van de Kerk. Nu in deze tijd een nieuwe *vingingrijkheid van de naastenliefde* vereist is, en gevraagd wordt, door de werken van naastenliefde een nieuw bewijs en een authentieke bevestiging te geven van de met de mond beleden naastenliefde,¹²⁰ ziet het godgewijde leven vol bewondering naar de apostolische vindingrijkheid waaruit talloze heel eigen vormen van naastenliefde en heiligheid zijn voortgesproten; maar natuurlijk beseft het de noodzaak om met de creativiteit van de Geest de wereld te blijven

verrassen met nieuwe vormen van concrete evangelische liefde om in de noden van deze tijd te voorzien.

Het godgewijde leven wil zich op zijn charisma's en tradities bezinnen om ook de nieuwe frontgebieden van de evangelisering ervan te laten profiteren. Dat betekent zich het lot aantrekken van armen, oude mensen, drugverslaafden, AIDS-patiënten, asielzoekers, mensen die wegens bijzondere omstandigheden aan allerlei lijden ten prooi zijn. Door vooral aandacht te besteden aan het veranderen van het patroon – alleen maar bijstand verlenen vindt men niet langer voldoende – tracht men de oorzaken van de noden uit te roeien. De armoede van de volkeren wordt veroorzaakt door de ambities en onverschilligheid van veel mensen, en door de zondige structuren waaraan een einde gemaakt moet worden door serieuze toelag op opvoeding en onderwijs.

Veel oude en nieuwe stichtingen brengen godgewijden naar plaatsen waarheen andere mensen niet kunnen gaan. In de laatste tijd hebben de godgewijden de zekerheden van *wat hun vertrouwd was* weten op te geven om zich te wijden aan voor hen onbekende milieus en bezigheden. Omdat ze totaal aan God zijn toegewijd, kunnen ze immers in alle vrijheid optreden overal waar kritieke situaties zijn. Dit blijkt uit de recente stichtingen in de jonge landen waar bijzondere moeilijkheden zijn; meerdere provincies van religieuzen zijn daarbij samen betrokken en vormen internationale communiteiten. Met scherpe blik en een groot hart¹²¹ hebben ze de noodkreet gehoord van zoveel leed, en een concrete diaconie van naastenliefde in het leven geroepen. Overal scheppen zij banden tussen de Kerk en de randgroepen die de gewone pastoraal niet weet te bereiken.

Zelfs charisma's die afgestemd schenen op de noden van het verleden, krijgen een nieuwe betekenis in deze wereld met zijn

117. *Homilie 2001.*

118. Vgl. *Vita consecrata*, 84.

119. Vgl. *a.w.*, titel van hoofdstuk III.

120. Vgl. *Novo millennio incunte*, 50.

121. Vgl. *a.w.*, 58.

vrouwenhandel en handel in kindslaven, waar kinderen vaak worden misbruikt, en gevaar lopen op straat te worden gezet of als soldaten in de legers te moeten dienen.

Men ziet tegenwoordig een grotere vrijheid bij de uitoefening van het apostolaat, een meer overdachte spreiding van werkzaamheden, een solidariteit die blijkt doordat men het opneemt voor de mensen, zich hun problemen aantrekt om er een antwoord voor te vinden, waarbij men veel aandacht besteedt aan de tekenen van de tijd en wat deze vraagt. Deze toename aan initiatieven heeft aangetoond hoe belangrijk het is te komen tot een goede planning in de missie, als men niet op goed geluk af maar systematisch en doeltreffend wil werken.

Het Evangelie verkondigen

37. Het eerste wat men weer geestdriftig heeft te doen is *Christus verkondigen aan het volk*. Deze taak komt vooral neer op godgewijden die de boodschap van het Evangelie willen overbrengen aan de groeiende menigte van mensen die Hem niet kennen. Deze zending verkeert nog in de beginfase, en we moeten doen wat in ons vermogen ligt om ze te vervullen.¹²² Bij de vertrouwvolle en moedige arbeid van de missionarissen zal steeds beter gezorgd moeten worden voor inculturatie, zodat de heel eigen waarden van ieder volk niet verloochend maar gezuiverd en tot volkomenheid gebracht worden.¹²³ Het christendom van het derde millennium zal, in volledige trouw aan de verkondiging van het Evangelie, tegelijk de talrijke culturen en vele volkeren weerspiegelen waar het aanvaard wordt en wortel schiet.¹²⁴

Het leven dienen

38. Het is een prachtige traditie dat zeer

veel godgewijden, vooral godgewijde vrouwen, hun apostolaat uitoefenen in de gezondheidszorg, waarbij zij Christus' werk van barmhartigheid voortzetten. Naar het voorbeeld van Jezus, de goddelijke Samaritaan, staan zij mensen die pijn hebben bij en verlichten hun lijden. Hun vakbekwaamheid, die erop bedacht is de geneeskunde een menselijk gezicht te geven, maakt ruimte voor het Evangelie, dat zelfs in de bitterste momenten over het leven en sterven van de mens het licht doet stralen van vrouwen en goedheid. Daarom zullen zij bij voorkeur hun liefdevolle zorgen doen uitgaan naar de armste en meest verlaten zieken.¹²⁵

Met name bij bepaalde gevoelige en lastige kringen moet men de redenen voor de stellingname van de Kerk weten uit te leggen, wil het christelijk getuigenis effect sorteren. Daarbij moet er nadrukkelijk op worden gewezen dat men aan ongelovigen geen op het geloof berustend inzicht wil opdringen, maar dat men waarden duidt en verdedigt die geworteld zijn in de natuur zelf van de mens.¹²⁶ In het bijzonder bij de godgewijden die in die kringen werkzaam zijn, bestaat de naastenliefde dan in het geven van inzicht, opdat overal de fundamentele beginselen gerespecteerd worden waarvan een menswaardige beschaving afhankelijk is.

De waarheid verspreiden

39. Ook de wereld van opvoeding en onderwijs vraagt om de deskundige aanwezigheid van godgewijden. In het geheim van de Menswording zijn de grondslagen gelegd voor een visie op de mens die over de eigen beperkingen en ongerijmdheden heen kan leiden naar Jezus, "de nieuwe mens" (Ef 4,24; vgl. Kol 3,10). Omdat de Zoon van God waarlijk mens werd, kan de mens in en door Hem werkelijk kind worden van God.¹²⁷

122. Vgl. Johannes Paulus II, Encycliek *Redemptoris missio* (7 december 1990), 1.

123. Vgl. Johannes Paulus II, postsynodale apostolische Exhortatie *Ecclesia in Asia* (6 november 1999), 22.

124. Vgl. *Novo millennio ineunte*, 40.

125. Vgl. *Vita consecrata*, 83.

126. Vgl. *Novo millennio ineunte*, 51.

127. Vgl. *a.u.*, 23.

De godgewijden kunnen bijzonder effectief werken omdat zij, door voortdurend te luisteren naar het Woord en de onderscheiding te beoefenen, op bijzondere wijze de gaven van de Geest ervaren, en ook omdat hun Instituut in de loop der eeuwen een schat aan overgeleverde kennis op het gebied van onderwijs en opvoeding heeft opgebouwd. Dankzij dit charisma kan er een klimaat ontstaan waarin een evangelische geest van vrijheid, gerechtigheid en liefde heerst en men de jongelui helpt om onder leiding van de Geest meer mens te worden, waarbij tegelijk aan leerkrachten zowel als aan leerlingen heiligheid als opvoedkundige doelstelling wordt voorgehouden.¹²⁸

Binnen het godgewijde leven moet gewerkt worden aan een *hernieuwde culturele betrokkenheid* die het peil van de persoonlijke opleiding kan verhogen en voorbereidt op de dialoog tussen de moderne mentaliteit en het geloof opdat, ook door de eigen academische instellingen, de evangelisering van de cultuur, gezien als dienst aan de waarheid, wordt bevorderd.¹²⁹ Zo gezien is het ook meer dan ooit van belang in de media aanwezig te zijn.¹³⁰ Alles wat ondernomen wordt op dit nieuw strategisch gebied van apostolaat verdient aanmoediging, zodat de initiatieven daar beter op elkaar worden afgestemd, meer kwaliteit gaan vertonen en meer effect sorteren.

Openstaan voor de grote dialogen

40. Tenslotte, *een nieuw begin maken vanuit Christus* betekent dat men Hem overal wil volgen waar Hij door zijn heilswerk tegenwoordig is gekomen, en dat men wil leven binnen de wijde perspectieven die Hij geopend heeft. Het godgewijde leven kan er niet mee volstaan in de Kerk en voor de Kerk te leven. Samen met Christus wendt het zich naar de andere christelijke kerken, naar de andere godsdiensten, naar ieder

mens, man of vrouw, die zich tot geen enkele religieuze overtuiging bekent.

Het godgewijde leven heeft dus de opdracht zijn heel eigen bijdrage te leveren aan alle grote dialogen waartoe het Tweede Vaticaans Concilie de aanzet heeft gegeven. “*Deelnemend aan de dialoog met alle mensen*” is de veelzeggende titel van het laatste hoofdstuk van *Vita consecrata*, als een logisch besluit van de gehele apostolische Exhortatie.

41. Het document wijst er allereerst op dat de Synode over het godgewijde leven duidelijk het verband heeft laten zien tussen het godgewijde leven en de oecumene. “Aangezien de ziel van de oecumenische beweging gebed en bekering is, bestaat er geen twijfel dat de instituten van godgewijd leven en sociëteiten van apostolisch leven een bijzondere plicht hebben om zich aan deze opgave te wijden.”¹³¹ Het is dringend noodzakelijk dat de godgewijden in hun leven meer plaats inruimen voor oecumenisch gebed en getuigenis, opdat de muren van verdeeldheid en vooroordelen door de kracht van de Geest kunnen worden neergehaald. Geen enkel Instituut van godgewijd leven mag zich ontslagen achten van de opdracht hieraan te werken.

Vervolgens gaat *Vita consecrata* in op de verschillende vormen van oecumenische dialoog, en geeft aan dat daarbij voor de leden van de religieuze communiteiten de meest gepaste vorm de gezamenlijke *lectio divina* is, deelname aan gemeenschappelijk gebed waarin Christus naar zijn Woord tegenwoordig is (vgl. Mt 18,20). Vriendschap, onderlinge liefde en samenwerking bij gemeenschappelijke initiatieven voor dienstbetoon en getuigenis doen ervaren hoe goed het is om als broeders en zusters samen te wonen (vgl. Ps 133). Niet minder belangrijk is het op de hoogte te zijn van de geschiedenis, de leer, de liturgie, de charita-

128. Vgl. *Vita consecrata*, 96.

129. Vgl. *a.w.*, 98.

130. Vgl. *a.w.*, 99.

131. *A.w.*, 100.

tieve en apostolische arbeid van de andere christenen.¹³²

42. Volgens *Vita consecrata* zijn voor de interreligieuze dialoog twee voorwaarden van fundamentele betekenis: het evangelisch getuigenis en de vrijheid van geest. Vervolgens worden bepaalde middelen aanbevolen: wederzijdse kennis en respect voor elkaar, hartelijke vriendschap en open omgang met kringen van monniken uit andere godsdiensten.¹³³

Een ander gebied waarop samengewerkt kan worden is de gemeenschappelijke zorg voor het leven van de mens, waarbij men niet alleen meevoelt met lichamelijk en geestelijk leed, maar zich ook inzet voor gerechtigheid, vrede en heelheid van de schepping.¹³⁴ Een bijzonder gebied waarop, volgens Johannes Paulus II, men mensen uit andere religieuze tradities kan ontmoeten, is bij het streven om de waardigheid van de vrouw te bevorderen; vooral de godgewijde vrouwen zullen hierbij waardevolle diensten kunnen verrichten.¹³⁵

43. Verder moet men blijven denken aan de dialoog met mensen die geen enkel geloof in het bijzonder belijden. Uit hoofde van hun keuze zijn de godgewijden bij uitstek de bemiddelaars bij deze zoektocht naar God die van oudsher het mensenhart beweegt en tot allerlei vormen van spiritualiteit voert. Deze mensen geven door hun waardenbesef (vgl. Fil 4,8) en hun bereidheid tot contact blijk van een oprecht zoeken naar God. Het document eindigt dan ook met de woorden: "wanneer mensen zich tot hen wenden omdat ze dorsten naar God en verlangen te leven volgens de eisen van het geloof, moeten de godgewijden hen edelmoedig welkom heten en geestelijk begeleiden."¹³⁶

44. Deze dialoog stelt zich noodzakelijkerwijze open voor de verkondiging van Chris-

tus. In de *communio* verrijkt men immers elkaar. Wordt er oprecht naar de ander geluisterd, dan biedt dit de gelegenheid om te spreken over de eigen geestelijke ervaringen en over de evangelische beginselen die voedsel zijn voor het godgewijde leven. We geven zo rekenschap van de hoop die in ons leeft (vgl. 1Pe 3,15). We hoeven er niet bang voor te zijn dat we met het spreken over ons geloof mensen zouden beledigen die een ander geloof zijn toegedaan; integendeel, het is een gelegenheid om vreugdevol gewag te maken van een gave die voor alle mensen bestemd is en die met het grootst mogelijk respect voor ieders vrijheid aan allen moet worden voorgehouden: de gave van de God die Liefde is, en die "zoveel van de wereld heeft gehouden, dat Hij zijn eniggeboren Zoon heeft geschonken" (Joh 3,16).

Anderzijds belet onze missionaire plicht ons niet om met grote bereidheid tot luisteren het gesprek aan te gaan, want uit al wat iedere cultuur aan rijkdommen en beperktheiden heeft, kunnen de godgewijden de *zaden van het Woord* opvangen, en daarin kostbare waarden voor hun leven en zending ontdekken. "Alle tegenstellingen ten spijt doet de Geest van God, die 'waait waar hij wil' (Joh 3,8) niet zelden tekenen zien van zijn tegenwoordigheid, waardoor de volgelingen van Christus een dieper inzicht krijgen in de boodschap waarvan zij de dragers zijn."¹³⁷

De uitdagingen van deze tijd

45. Men kan zich niet afzijdig houden van de grote en verontrustende vraagstukken waarmee heel de mensheid worstelt, waarbij een milieuramp dreigt die grote gebieden van de aarde voor de mens onherbergzaam en vijandig zal maken. De rijke landen verbruiken de grondstoffen met een snelheid die het systeem in gevaar brengt, met als gevolg dat de arme landen steeds armer

132. Vgl. *a.u.*, 101.

133. Vgl. *Ecclesia in Asia*, 31; 34.

134. Vgl. *a.u.*, 44.

135. Vgl. *Vita consecrata*, 102.

136. *A.u.*, 103.

137. *Novo millennio incunante*, 56.

worden. Evenmin mag men de ogen sluiten voor de vraagstukken van de zo vaak bedreigde vrede, met op de achtergrond het spookbeeld van rampzalige oorlogen.¹³⁸

Een drievoudige begeerte drukt haar stempel op het verleden en is ook de bron van de kwalen van deze tijd: drang naar bezit, genotzucht, machtswellust; ze kan slechts overwonnen worden als weer de evangelische waarden worden ontdekt van armoede, kuisheid en dienstbaarheid.¹³⁹ Door hun leven en woorden moeten de godgewijden in staat zijn de schoonheid aan te tonen van de armoede van geest en de reinheid van hart, waardoor ze vrij zijn om hun broeders en zusters te dienen, de schoonheid ook van de gehoorzaamheid die de vruchten van de liefde een duurzaam karakter geeft.

Tot slot: kan men wel onbewogen blijven als men ziet hoe de fundamentele mensenrechten geminacht worden?¹⁴⁰ Heel bijzonder dient men zich in te zetten voor bepaalde radicale punten uit het Evangelie die het minst worden begrepen en toch in de kerkelijke caritasactiviteiten een belangrijke plaats zouden moeten hebben. Voorop staat daarbij het respect voor het leven van iedere mens, vanaf zijn conceptie tot zijn natuurlijk einde.

Dit openstaan voor de wereld moet zo op Christus gericht zijn dat al het bestaande in Hem zijn ware betekenis ontvangt; daarbij hebben de godgewijde leken van de seculiere Instituten een belangrijke functie: in de gewone situatie van iedere dag nemen zij immers deel aan het maatschappelijk en politiek leven, en krachtens hun *sequela Christi* krijgt dit een nieuwe betekenis; zo werken zij effectief voor het Rijk van God. Juist doordat er geen uitwendig teken is van hun toewijding aan God, en zij deze als leek onder leken beleven, kunnen deze mensen ook *het zout en het licht* zijn in die omstandigheden waarin een zichtbaar teken van

hun toewijding aan God een belemmering zou zijn of tot afwijzing zou leiden.

Vooruit en omhoog kijken

46. Ook onder de godgewijden treft men de *wachters in de morgen* aan, de jonge mensen.¹⁴¹ We hebben echt moedige jonge mensen nodig die zich door de Vader uit kracht van de Geest laten omvormen en worden tot “mensen die met Christus gelijkvormig zijn”,¹⁴² en die daardoor voor alle mensen helder en blijmoedig getuigen van de wijze waarop zij “het Christusmysterie op specifieke wijze aanvaarden”¹⁴³ en van de eigen spiritualiteit van hun Instituut.¹⁴⁴ Mogen ze dus nog duidelijker erkend worden als mensen die in hun vorming baanbrekend werk verrichten!¹⁴⁵ Gezien hun leeftijd zal immers van hen gevraagd worden de vernieuwing van hun Instituut tot stand te brengen; daarom is het passend dat zij, na goed te zijn opgeleid, geleidelijk leiding- en richtinggevend functies op zich nemen. Mogen zij, vooral door hun idealen gedreven, betrouwbaar getuigen van het streven naar heiligheid als *hoge graad van christelijk leven!*¹⁴⁶ Van hun onvoorwaardelijk geloof, de bekwaamheden waarvan zij opgewekt blij hebben gegeven en van hetgeen de Geest hun zal willen zeggen is de toekomst en zending van het godgewijde leven in hoge mate afhankelijk.

En wij wenden ons tot Maria, ons aller Moeder en Lerares. Zij was de eerste aan God toegewijde en heeft de liefde ten volle beleefd. Met een vurig hart heeft zij de Heer gediend, in vreugdevolle hoop, sterk in beproevingen, volhardend in het gebed, zich bekommerend om de noden van haar broeders en zusters (vgl. Rom 12,11-13). Alle aspecten van het Evangelie, alle charisma's van het godgewijde leven, zien we in haar weerspiegeld en vernieuwd. Moge zij ons ondersteunen in ons werk van iedere dag

138. Vgl. *a.w.*, 51.

139. Vgl. *Vita consecrata*, 88-91.

140. Vgl. *Novo millennio incunte*, 51.

141. Vgl. *a.w.*, 9.

142. *Vita consecrata*, 19.

143. *A.w.*, 16.

144. Vgl. *a.w.*, 93.

145. Vgl. *Potissimum Institutioni*, 29.

146. Vgl. *Novo millennio incunte*, 31.

opdat dit een schitterend getuigenis wordt van liefde, overeenkomstig Paulus' oproep: "Ik ... vraag u met aandrang om een leven te leiden dat beantwoordt aan de roeping die u van God ontvangen hebt" (Ef 4,1).

Om deze richtlijnen te bekrachtigen willen we nogmaals de woorden aanhalen van Johannes Paulus II, want daarin vinden we de bemoediging en het vertrouwen waaraan we allemaal behoefte hebben om opgewassen te zijn tegen een opdracht die onze krachten te boven schijnt te gaan: "Een nieuwe eeuw, een nieuw millennium ligt voor ons in het licht van Christus. Maar niet iedereen is in staat dit licht te zien. Aan ons komt de prachtige en veeleisende taak toe om er de weerspiegeling van te zijn. ... Deze opdracht doet ons huiveren als we kijken naar onze menselijke zwakheid waardoor we zo vaak dof en vol duistere plekken zijn. Maar het is een opdracht die we kunnen vervullen als we ons wenden naar het licht van Christus en ons openstellen voor de genade die van ons een nieuwe schepping maakt."¹⁴⁷ Dat is de hoop die door de godge-

wijden in de Kerk verkondigd wordt terwijl ze samen met hun broeders en zusters in de loop der eeuwen de verrezen Christus tegemoet gaan.

Op 16 mei 2002 heeft de paus zijn goedkeuring gehecht aan het voorliggend document van de Congregatie voor de Instituten van het Gewijde Leven en de Sociëteiten van het Apostolisch Leven.

Rome, 19 mei 2002, op het Hoogfeest van Pinksteren

Eduardo Kardinaal Martínez Somalo
Prefect

Piergiorgio Silvano Nesti, cp
secretaris

Vertaling: F. van Voorst tot Voorst s.j.